

Statsforvalteren i Troms og Finnmark

*Romssa ja Finnmarkku stáhtahálddašeadji
Tromssan ja Finmarkun staatinhallittija*

TILSYNSRAPPORT

Skolens aktivitetsplikt for å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø

Tromsø kommune – Ramfjord- og Sjursnes skole

Sammendrag

Statsforvalteren i Troms og Finnmark har ført tilsyn med Tromsø kommune og Ramfjord- og Sjursnes skole om arbeidet med elevenes skolemiljø på skolenivå. Dette er endelig tilsynsrapport.

I tilsynet har vi undersøkt om Ramfjord- og Sjursnes skole oppfyller plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.

Som en del av tilsynet gjennomførte vi besøk på Ramfjord- og Sjursnes skole fra 20. til 22. oktober 2020. Vi har snakket med elever, foreldre, ansatte og rektor. I tillegg har skolen gjennomført egenvurdering og sendt inn øvrig dokumentasjon til oss. Rapportens tilhørende vedlegg viser den komplette oversikt over dokumentasjonsgrunnlaget. Videre har vi innhentet informasjon fra våre egne systemer og offentlige registre samt informasjon fra skolens og kommunens nettside.

Med utgangspunktet i den informasjonen vi har mottatt gjennom egenvurderinger, dokumentasjon og intervjuer, konkluderte vi i foreløpig rapport av 18.12.2020 med at skolen ikke oppfylte alle lovkrav i aktivitetsplikten for å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø. Vi varslet derfor pålegg om retting.

Tromsø kommune ved Ramfjord- og Sjursnes skole har innen fristen 22.1.2021 sendt inn en redegjørelse. Det er vist til at skolen har iverksatt tiltak og gjort endringer med hensyn til de lovkrav som Statsforvalteren vurderte ikke å være oppfylt. På bakgrunn av kommunens erklæring og dokumentasjonen som er innsendt, er vi etter en samlet vurdering i den endelige rapporten, nå kommet til at skolen oppfyller regelverket på de områdene som er undersøkt. Vi fatter derfor ikke vedtak med pålegg om retting, slik det var forhåndsvarslet i den foreløpige rapporten, men vi avslutter tilsynet.

Når det gjelder begrunnelsen for hvorfor vi har konkludert med at lovkravene nå er oppfylt, viser vi til våre vurderinger i rapporten til hvert enkelt lovkrav. Vi ønsker å påpeke at våre konklusjoner bygger på et konkret kildemateriale og tar bare utgangspunkt i status på det tidspunktet tilsynsrapporten er datert.

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	4
1.1	Kort om kommunen og skolen	4
1.2	Tilsystema og formål	4
1.3	Kommunens ansvar	5
1.4	Om gjennomføringen av tilsynet	5
1.5	Gangen i tilsynet.....	5
2	Plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø	6
2.1	Rettslige krav	6
2.2	Våre undersøkelser og vurderinger	9
2.3	Våre konklusjoner etter foreløpig rapport 18.12.2020	38
3	Våre konklusjoner etter kommunens redegjørelse 22.1.2021	39

1 Innledning

Vi fører tilsyn med offentlige skoler, jf. opplæringsloven § 14-1 første ledd, jf. kommuneloven kapittel 30.

I tilsyn kontrollerer vi om skolene oppfyller opplæringsloven med forskrifter.

Våre tilsyn er offentlig myndighetsutøvelse, noe som innebærer at vi skal gjennomføre tilsynet i samsvar med reglene i forvaltningsretten og offentlighetsloven. I tilsynet behandler vi personopplysninger. Les mer om vår behandling av personopplysninger på www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/tilsyn/.

1.1 Kort om kommunen og skolen

Tromsø kommune har 76 974 innbyggere.¹ Det er 42 grunnskoler i kommunen, 38 offentlige og 4 private.²

Ramfjord- og Sjursnes skole er en sammenslått enhet med felles ledelse. Ramfjord skole har lokaliteter på Fagernes, Ramfjord og har 161 elever. Sjursnes skole er lokalisert på Sjursnes og har 22 elever. Ramfjord- og Sjursnes skole er en offentlig skole med elever fra 1. til 10. trinn, med SFO på Ramfjord skole. Ramfjord- og Sjursnes skole har ca. 30 ansatte totalt.

1.2 Tilsynstema og formål

Fylkesmannen gjennomfører i perioden 2018-2022 felles nasjonalt tilsyn med ulike tema. I dette tilsynet har vi valgt å undersøke hvordan Tromsø kommune, Ramfjord- og Sjursnes skole følger opp regelverket knyttet til skolemiljø som framkommer av opplæringsloven kapittel 9 A.

Temaet for dette tilsynet med skolemiljø er «Skolens aktivitetsplikt for å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø».

Det rettslige utgangspunktet for tilsynet er inndelt i tre deltema:

1. Skolens plikt til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven §§ 9 A-2, 9 A-3, 9 A-4.
2. Skolens plikt til å varsle, undersøke og sette inn tiltak dersom en som jobber på skolen, krenker en eller flere elever §§ 9 A-2, 9 A-3, 9 A-4 og 9 A-5
3. Skolens plikt til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak, jf. opplæringsloven §§ 9 A-3, 9 A-4 og 9 A-9 første ledd og forvaltningsloven § 11.

¹ SSB per 15.04.2020

² Skoleporten.no per 14.05.2020

Formålet med dette tilsynet er å kontrollere om kommunen og skolen oppfyller kravene i regelverket når det gjelder skolens aktivitetsplikt for å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø. Vi har ikke sett på hvordan skolen oppfyller andre krav i regelverket.

1.3 Kommunens ansvar

Oppfyllelsen av elevenes rett til et godt skolemiljø gjennomføres i praksis på skolene. Dette innebærer at det er skoleledelsen og de ansatte som i det daglige må arbeide for å ivareta rettighetene tilknyttet skolemiljø, jf. opplæringsloven kapittel 9A.

For offentlige grunnskoler er det kommunene som skoleeiere som må sørge for at skoleledelsen ved hver enkelt skole oppfyller kravene i opplæringsloven. Dette innebærer at selv om det er Ramfjord- og Sjursnes skoles praksis som er del av undersøkelsen i forbindelse med tilsynet, er det Tromsø kommune som er overordnet ansvarlig etter opplæringsloven § 13-10 og dermed riktig adressat for eventuelle pålegg om retting i samsvar med opplæringsloven § 14-1, jf. kommuneloven § 30-4.

1.4 Om gjennomføringen av tilsynet

Tilsynet med Ramfjord- og Sjursnes skole ble åpnet i brev av 4.9.2020 hvor kommunen ble bedt om å levere dokumentasjon. Våre vurderinger og konklusjoner i denne rapporten er basert på skriftlig dokumentasjon som skolen har sendt inn og ansattes egenvurdering i Reflex³. Videre har vi innhentet informasjon fra våre egne systemer og offentlige registre samt informasjon fra skolens og kommunens nettside. I tillegg har vi gjennomført intervjuer med skoleledelsen, lærere, øvrige ansatte, foreldre og et utvalg av elever. Vi sendte foreløpig tilsynsrapport til dere 18.12.2020. I den presenterte vi foreløpige vurderinger og konklusjoner. Dere har kommentert innholdet i den foreløpige rapporten innen fristen 22.1.2021. Vi har behandlet kommentarene fra dere under hvert av de aktuelle temaene.

Rapportens tilhørende vedlegg viser den komplette oversikt over dokumentasjonsgrunnlaget.

1.5 Gangen i tilsynet

1. Varsel datert 4.9.2020
2. Formøte 11.9.2020
3. Mottatt dokumentasjon innen 28.9.2020
4. Åpningsmøte, intervju og samtaler 20.- 22.10.2020
5. Foreløpig tilsynsrapport 18.12.2020
6. Sluttmøte 20.1.2021
7. Frist for merknader/kommentarer til foreløpig rapport 22.1.2021
8. Endelig tilsynsrapport og avslutning av tilsynet 24.2.2021

³ Utdanningsdirektortets elektroniske egenvurdering

2 Plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø

2.1 Rettslige krav

2.1.1

Plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven §9 A-4

Plikten til å følge med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø

Alle som jobber på skolen, skal være oppmerksomme på forhold eller oppførsel som kan tyde på at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Dere skal følge spesielt godt med på sårbare elever. Dere må skaffe dere informasjon fra elevene om hvordan de opplever skolemiljøet. Det er elevenes egne subjektive opplevelse av skolemiljøet som er avgjørende. Dere skal dokumentere hvordan dere følger med. Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen vet at de skal følge med, og følge opp at det blir gjort.

Plikten til å gripe inn mot krenkelser dersom det er mulig

Plikten til å gripe inn handler om umiddelbart å stanse negativ oppførsel, for eksempel ved å bryte opp en slåsskamp eller stanse en utfrysningssituasjon. Alle som jobber på skolen, skal ha nulltoleranse mot krenkelser som for eksempel utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Dere skal dokumentere hvordan dere griper inn. Rektor skal sørge for at alle som jobber på skolen griper inn mot krenkelser.

Plikten til å varsle rektor

Plikten til å varsle rektor gjelder all mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Tilsvarende gjelder tilfeller der en elev sier ifra om at han eller hun ikke opplever skolemiljøet som trygt og godt.

Å ha en mistanke vil si å ha en følelse av eller antagelse om at eleven ikke har det trygt og godt på skolen. Sakens art bestemmer hvor raskt rektor må få varsel.

Rektor skal varsle skoleeieren om alvorlige tilfeller. Dette kan gjelde saker der krenkelsene er særlig voldelige eller integritetskrenkende, eller der skolen over noe tid ikke har klart å løse en sak. Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen vet at de skal varsle, og følge opp at det blir gjort. Dere skal dokumentere det dere gjør for å varsle.

Plikten til å undersøke alle saker

Så snart dere får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt

skolemiljø skal dere undersøke saken nærmere.

Alle elever som er involvert i saken, har rett til å uttale seg. Dere skal tilrettelegge og ufarliggjøre samtalen. Elevene kan ha med seg foreldrene eller andre som støtte eller få dem til å uttale seg på sine vegne.

Undersøkelsene skal få frem fakta om situasjonen, bakgrunnen for elevens opplevelse og hva i elevens omgivelser som påvirker hvordan eleven opplever skolemiljøet. Dere må innhente nok informasjon til å avdekke hva som har skjedd, og om én eller flere elever opplever at skolemiljøet ikke er trygt og godt. Dere skal dokumentere hvordan dere undersøker saken. Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen vet at de skal undersøke, og følge opp at det blir gjort.

Plikten til å sette inn egnede tiltak

Plikten til å sette inn tiltak gjelder uavhengig av årsaken til at eleven ikke opplever skolemiljøet som trygt og godt. Dere skal velge tiltak ut fra faglige vurderinger av hva som er egnede tiltak. Vurderingene skal basere seg på kunnskap, prinsipper og verdier som er utviklet og anerkjent av kompetente fagmiljøer. Dere må tilpasse tiltakene til saken og elevens helhetlige behov.

Dere må ta stilling til hva som er elevens beste i saken. Dette gjelder også for andre elever som er involvert i saken eller blir direkte påvirket av tiltakene. Momenter i vurderingen kan være elevens syn på hva som bør være innholdet i aktivitetsplanen, elevens identitet og karaktertrekk og egenskaper, familiemiljø og nære relasjoner, beskyttelse, omsorg og sikkerhet, sårbarhet eller sårbare situasjoner, elevens rett til liv og utvikling, elevens fysiske og psykiske helse og elevens rett til utdanning. Det skal sterke hensyn til for at dere kan sette elevens beste til side. Dere må ta stilling til hvor stor vekt elevens beste skal ha.

Samlet sett skal dere gjennomføre de tiltakene som med rimelighet kan forventes av dere i den enkelte saken. Rektor skal sikre at dette blir gjort.

2.1.2

Plikten til straks å varsle, undersøke og sette inn tiltak dersom en som jobber på skolen, krenker en eller flere elever, jf. opplæringsloven § 9A-4 og § 9A-5

Plikten til å straks varsle rektor og skoleeier

Alle som jobber på skolen, skal varsle rektor straks, dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen, krenker en eller flere elever. Rektor skal varsle skoleeieren straks. Dersom det er en ansatt i skoleledelsen som krenker elever, skal skoleeieren få varsel istedenfor rektor. Dere skal dokumentere hvordan dere varsler.

Hva som er å krenke, skal dere tolke vidt. Det kan være direkte krenkelser, men også mer indirekte krenkelser som utestenging, isolering og baksnakking. Hvordan elevene opplevde krenkelsen, er uten betydning for plikten til å varsle. Det er tilstrekkelig med mistanke for at plikten til å varsle inntreffer. Å ha en mistanke vil si å ha en følelse av eller

antagelse om at en som jobber på skolen, krenker en eller flere elever.

Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen vet at de skal varsle, og følge opp at det blir gjort.

Plikten til å undersøke saken straks

Dere må undersøke hva som har skjedd. Dere skal dokumentere hvordan dere undersøker saken.

Hvis undersøkelsene viser at en som jobber på skolen, har krenket elever, må dere undersøke hvordan elevene opplevde dette. Hvis det er elever som ikke har et trygt og godt skolemiljø som følge av krenkelsene, må dere vurdere hvilke tiltak dere skal sette inn.

En elev som krenkelsen direkte retter seg mot, har rett til å uttale seg. Dere skal tilrettelegge og ufarliggjøre samtalen. Eleven kan ha med seg foreldrene eller andre som støtte, eller få dem til å uttale seg på sine vegne. Dersom krenkelsen rettet seg mot en større gruppe elever, for eksempel en klasse, kan det være tilstrekkelig å snakke med klassen samlet eller med en del av elevene. Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen vet at de skal undersøke, og følge opp at det blir gjort.

Plikten til å straks sette inn egnede tiltak

Hvis en eller flere elever opplever å ikke ha et trygt og godt skolemiljø som følge av krenkelsen, gjelder skolens aktivitetsplikt. Dere skal så langt det finnes egnede tiltak, sørge for at eleven får et trygt og godt skolemiljø.

2.1.3

Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak, jf. opplæringsloven § 9A-4

Plikten til å utarbeide en skriftlig plan

Dere skal lage en skriftlig plan som skal angi hvilken elev planen gjelder, hvilket problem tiltakene skal løse, hvilke tiltak dere har planlagt, når dere skal gjennomføre tiltakene, hvem som er ansvarlig for gjennomføringen av tiltakene, og når dere skal evaluere tiltakene.

Eleven og foreldrene til eleven som saken gjelder, har rett til å få de delene av planen som omhandler eleven. Hvis eleven er over 18 år, har ikke foreldrene rett til å få planen.

Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltakene

Dere må gjennomføre alle tiltakene som følger av planen. Videre må dere dokumentere at dere gjennomfører tiltak i tråd med planen.

For å kunne evaluere tiltakene, må dere skaffe dere tilstrekkelig informasjon om hvordan

tiltakene har virket. Eleven som tiltakene gjelder, har rett til å uttale seg. Dere skal tilrettelegge og ufarliggjøre samtalen. Eleven kan ha med seg foreldrene eller andre som støtte, eller få dem til å uttale seg på sine vegne.

Dere må vurdere hvordan tiltakene har virket. Dere må endre tiltakene eller sette inn nye tiltak, dersom eleven fortsatt opplever å ikke ha et trygt og godt skolemiljø.

Evalueringen kan også føre til at dere forlenger tiltak som virker. Dere skal fortsette med å sette inn tiltak, så lenge eleven ikke opplever at skolemiljøet er trygt og godt, og det finnes egnede tiltak som skolen kan sette inn.

Dere skal informere elever og foreldre om at de kan melde saken sin til fylkesmannen dersom de mener at skolen ikke oppfyller aktivitetsplikten, jf. forvaltningsloven § 11 og opplæringsloven § 9 A-9 første ledd.

2.2 Våre undersøkelser og vurderinger

2.2.1 Plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven §9 A-4

2.2.1.1 Alle som jobber på skolen, skal ha kunnskap om at det er elevens subjektive opplevelse som avgjør om eleven har et trygt og godt skolemiljø

Fylkesmannen undersøker om alle som jobber på skolen, har eller får kunnskap om at det er elevens subjektive opplevelse som avgjør om eleven har et trygt og godt skolemiljø.

I «Handlingsplan mot mobbing – Ramfjord skole» står det i forordet at Tromsø kommune har fattet et politisk vedtak om at alle skoler i kommunen skal arbeide mot mobbing, og at det skal skje enten ved å delta i et program eller lage egne program. Videre står det i forordet at dette skal sees i sammenheng med Tromsø kommune sin overordna plan mot mobbing, kalt «Strategiplan mot mobbing for barnehager og skoler». I forordet til «Handlingsplan mot mobbing – Ramfjord skole» står det også at skolen hadde utarbeidet sin egen handlings- og beredskapsplan mot mobbing, men at denne ble endret fordi man så et behov for å bli enda mer konkret i innholdet i planen. Videre framgår det at hele personalet har vært med på å utarbeide handlingsplanen og at denne har vært til høring hos elever og foreldre.

I «Handlingsplan mot mobbing – Ramfjord skole», framgår det under punktet om «henvendelser fra elever og foreldre skal tas på alvor» side 27, at retten til et trygt og godt skolemiljø skal baseres på elevens subjektive opplevelse.

I egenvurderingen i RefLex har alle respondentene svart bekreftende på spørsmålet om de tar utgangspunkt i elevens subjektive opplevelse av situasjonen når de vurderer om en elev har et trygt og godt skolemiljø.

Denne forståelsen fremkom også tydelig i våre intervjuer med de ansatte. Flere av de ansatte opplyste videre at de snakker mye om dette i kollegiet. De ansatte var også klar

på at undersøkelsene i saken ikke skal ha som formål å fremskaffe bevis for om hendelser har skjedd eller ikke, men at det viktige er å belyse saken ut fra den enkelte elevs opplevelse.

Flere av elevene ga tilbakemelding om at lærere bryr seg ved å snakke med elevene. Dersom noe har skjedd, bruker lærere mye tid på å snakke med de involverte.

Fylkesmannens vurdering

På bakgrunn av opplysninger fra rektor legger Fylkesmannen til grunn at dokumentet «Handlingsplan mot mobbing – Ramfjord skole», er gjeldende både for skolen lokalisert i Ramfjord og skolen som er lokalisert på Sjursnes. Det er hovedsakelig dette dokumentet som beskriver skolens rutiner med hensyn til forpliktelsene som følger av opplæringslovens krav knyttet til ivaretagelse av aktivitetsplikten. Vi mener derfor det vil være en fordel om begge skolene oppgis i tittelen på dokumentet, slik at det ikke kan misforstås av elever, foreldre, ansatte og andre at det gjelder skolen lokalisert begge steder. I det videre i denne rapporten vil dette dokumentet bli omtalt som skolens handlingsplan.

I skolens handlingsplan fremgår det som nevnt under punktet om «henvendelser fra elever og foreldre skal tas på alvor» side 27, at retten til et trygt og godt skolemiljø skal baseres på elevens subjektive opplevelse. Fylkesmannen mener informasjon og presisering av at det er elevens subjektive opplevelse som avgjør om eleven har et godt og trygt skolemiljø, med fordel kunne vært mer sentralt plassert i dokumentet. Vi registrerer at det på side 2 er gjengitt lovtekst fra tidligere §9a-1, som ble endret fra 1.8.2017. Dersom riktig lovbestemmelse § 9A-2 hadde vært benyttet, hadde det kanskje kommet fram her at retten til et trygt og godt skolemiljø er individuell og at det er elevens subjektive oppfatning som avgjør om skolemiljøet er trygt og godt. Dette er omtalt i Utdanningsdirektoratets rundskriv Udir-3-2017 under punkt 3. Informasjon om at det er elevens subjektive opplevelse som skal legges til grunn framkommer heller ikke i mal som skolen bruker til å skrive aktivitetsplaner og som finnes digitalt i «Sampro».

Skolen har ikke oversendt kommunens «Strategiplan mot mobbing i skoler og barnehager», men Fylkesmannen har sett denne på hjemmesiden til Tromsø kommune under skole, «plan og dokumenter». I strategiplanen står det på side 21 at skolene både skal utarbeide sin egen lokale handlingsplan mot mobbing, samt en egen lokal handlingsplan for sosial kompetanse. Som nevnt over har Ramfjord- og Sjursnes skole fremlagt «Handlingsplan mot mobbing – Ramfjord skole» som sin lokale handlingsplan, og de har også fremlagt «Sosial plan». Det må derfor kunne sies at skolen oppfylder krav som følger av kommunens egen strategiplan med hensyn til å ha de to nevnte lokale planer. I kommunens strategiplan står det videre at skolene skal gjennomføre årlig revisjon av sin handlingsplan, og dette følger også av skolens egen handlingsplan side 37. Skolens to nevnte planer er ikke datert verken ved opprettelse eller ved revidering, og det er derfor vanskelig å se når de ble opprettet/revidert. Imidlertid er det som står i planene med henvisning til opplæringslovens bestemmelser ikke lenger gjeldende etter at reglene i kapitlet om elevenes skolemiljø ble endret med virkning fra 1.8.2017. Fylkesmannen legger derfor til grunn at skolen ikke har gjennomført revisjoner som har tatt opp i seg nødvendige endringer.

Fylkesmannen anser det videre som en fordel om malen som brukes til å skrive aktivitetsplaner inneholdt informasjon om at det er elevens subjektive opplevelse som

skal legges til grunn.

I en presentasjon om elevenes skolemiljø som ble benyttet på en fagdag høsten 2020 med personalet, fremkommer det imidlertid at det er elevenes subjektive opplevelse som avgjør om eleven har et trygt og godt skolemiljø. Opplysningene som er framkommet i intervju og egenvurderingen i RefLex, viser også klart at alle ansatte på skolen, både det pedagogiske og ikke-pedagogiske personellet, har kunnskap om at det er elevens subjektive opplevelse som avgjør om eleven har et trygt og godt skolemiljø.

Fylkesmannen er derfor kommet til at alle som jobber på skolen, har kunnskap om at det er elevens subjektive opplevelse som avgjør om eleven har et trygt og godt skolemiljø.

Lovkravet er oppfylt.

Skolen har i sin uttalelse av 22.1.2021 til foreløpig rapport vist til at skolens lokale handlingsplan er revidert. Tittelen er nå: «Handlingsplan for et trygt og godt skolemiljø, Ramfjord og Sjursnes skole». Begge navnene på skolene er derfor skrevet inn. Henvising til ny lovtekst i opplæringsloven kapittel 9A er skrevet inn i handlingsplanen og elevens subjektive oppfatning kommer fram i aktivitetsplanen i Sampro. Selv om det i foreløpig rapport var konkludert med at dette lovkravet var oppfylt, er det positivt at skolen også har tatt tak i dette og gjort nevnte endringer.

2.2.1.2 Sikrer rektor at alle som jobber på skolen, følger med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø, og at de følger spesielt godt med på elever med en særskilt sårbarhet?

Fylkesmannen undersøker om rektor har gitt alle som jobber på skolen, kompetanse slik at de kan gjenkjenne tegn på at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Vi undersøker også om rektor har sørget for å gjøre alle som jobber på skolen, kjent med hvilke forhold rundt en elev som kan gjøre eleven særskilt sårbar. Videre undersøker vi om rektor følger opp at alle som jobber på skolen, i praksis er oppmerksomme på forhold eller oppførsel som kan tyde på at en elev ikke har det bra, og følger spesielt godt med på elever som er særlig sårbare. I tillegg undersøker vi om rektor sikrer at skolen innhenter tilstrekkelig informasjon fra elevene om hvordan de har det på skolen.

I en presentasjon om elevenes skolemiljø som ble benyttet på en fagdag for de ansatte høsten 2020, framkommer det at alle som arbeider på skolen har en plikt til å følge med på hva som skjer og at skolen har et skjerpet ansvar overfor elever med en særskilt sårbarhet. Dette er også tatt inn i skolens handlingsplan side 23-24. Når det gjelder opplæring for de ansatte har også Mobbeombudet i Troms og Finnmark bistått i februar 2020, samt at kommunens eget KUTT-team (Kommunalt utviklings, veilednings- og utrykningsteam) har veiledet skolen.

Ifølge skolens handlingsplan er det flere aktiviteter skolen skal utføre for å for å oppfylle plikten til å følge med, blant annet gjennom skolemiljøundersøkelser, elevsamtaler, utviklingssamtaler, og inspeksjonsrutiner.

Når det gjelder skolemiljøundersøkelser, ble det opplyst i intervju at skolen er med på den nasjonale elevundersøkelsen, som er anonym. Når det gjelder undersøkelser på klassenivå, framgår det på side 36 i handlingsplanen at det årlig skal gjennomføres en

spørreundersøkelse, som umiddelbart evalueres av kontaktlærerne. Videre står det at resultatene skal presenteres i klassene, i personalgruppa og i skolemiljøutvalget. Det ble opplyst i intervju at på grunn av uavklart situasjon med hensyn til personvern, har tidligere benyttet undersøkelse «klassetrivsel.no», ikke vært mulig å gjennomføre innværende skoleår. Så snart dette er avklart, vil slik undersøkelse tas i bruk.

I handlingsplanen på side 39 står det at kontaktlærer systematisk skal ha elevsamtaler om mobbing. Det som ansatte ser eller fanger opp når de snakker med elever skal videreformidles til elevens kontaktlærer, som skal loggføre henvendelser fra andre ansatte i egen digital logg (se side 23-24).

Utviklingssamtaler skal gjennomføres 2 ganger i året og i handlingsplanen er dette under «Årshjul trivselstiltak» side 21, omtalt som konferansetimer. Skolen har et skjema «Plan for faglig utvikling og trivsel», som det ble opplyst at elev og foresatte skal fylle ut i forkant av utviklingssamtalen, og som gjennomgås i samtalen. Under temaet om trivsel er det i skjemaet flere spørsmål som skal få i gang en samtale og dialog om elevens skolemiljø.

Når det gjelder inspeksjon, har skolen utarbeidet inspeksjonsplaner slik at det til enhver tid skal være ansatte som har tilsyn med elevene i friminuttene. De som har inspeksjon skal ha på seg gule vester. På skolen lokalisert i Ramfjord, er det flere som har inspeksjon samtidig, og da er det en (rødvakt) som har et spesielt tilsyn med de særskilt sårbare elevene. I handlingsplanen side 24 og 36 er det omtalt hva som er oppgavene til de som har inspeksjon og hva de skal være oppmerksomme på. Det står også at kontaktlærerne skal informeres om hendelser i utetiden, fordi dette er viktig for å kunne avdekke et mønster slik at ikke alle hendelser blir enkelt hendelser.

I egenvurderingen i RefLex svarte alle, unntatt en, at de har fått kompetanse på å gjenkjenne tegn på at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø og hvilke forhold rundt en elev som kan gjøre eleven særskilt sårbare. Rektor kommenterte at dette har vært tema i kompetanseheving av personalgruppa, blant annet ved at KUTT-teamet har bidratt med teori om mobbingens psykologi, samt at Mobbeombudet har holdt foredrag. Videre opplyste rektor at skolens rutiner gjennomgås på den første planleggingsdagen hver høst.

5 av respondentene svarte både ja og nei på spørsmålet om at de alltid følger med på om den enkelte eleven har et trygt og godt skolemiljø, de øvrige svarte ja på spørsmålet. Av de 5 som svarte både ja og nei, oppgir flere at det ikke mulig til enhver tid å ha full oversikt over enkeltelever, men at de gjennom rutiner har en grei oversikt. En viste til at skolen har fått tilbakemelding på eksempler der dette ikke har skjedd. Når det gjelder særskilt sårbare elever, svarer alle, bortsett fra 2, positivt på at de følger spesielt godt med. En av respondentene kommenterer at det kan være vanskelig å følge opp sårbare elever som man ikke kjenner til, og en annen kommenterer at det i forbindelse med arbeidet med aktivitetsplaner har kommet fram at særskilt sårbare elever ikke alltid har vært fulgt spesielt med på. Alle respondenter i RefLex har svart at de innhenter informasjon om hvordan elevene generelt opplever skolemiljøet, og begrunner dette med blant annet elevundersøkelsen, trivselsundersøkelser og elevsamtaler.

I intervju var det flere lærere som opplyste at kontaktlærerne snakker med den aktuelle elev, så snart det oppstår behov for elevsamtale grunnet elevens skolemiljø. De som har

inspeksjon formidler informasjon om det som skjer i friminuttene til kontaktlærer. Det ble videre i intervju opplyst at kontaktlærerne har ulike systemer for hvordan informasjon om den enkelte elevs skolemiljø loggføres, og at noen gjør dette digitalt. Dersom det blir en sak, overføres informasjon til elevmappa. I intervju ble det opplyst at det er diskutert i personalgruppa hva som kan gjøre en elev særlig sårbar, og at eksempler på dette kan være religion, hudfarge, ny på skolen, hjemmeforhold med videre. På spørsmål fra tilsynet om hvorvidt skjemaet «Plan for faglig utvikling og trivsel» blir benyttet i forbindelse med forberedelse og gjennomføring av utviklingssamtaler, var det ulike svar blant lærerne. Det ble opplyst at noen hadde gått bort ifra å sende ut spørsmål om trivsel i forkant, fordi foreldre/elev ofte ikke hadde tenkt igjennom dette på forhånd, og derfor ble dette bare tatt opp direkte i utviklingssamtalen.

Elevene hadde også delte meninger om det er nok voksne til stede i friminuttene. På skolen lokalisert i Ramfjord var det noen som ønsket at det kunne være voksne på fotballbanen hele tida, og på skolen lokalisert på Sjursnes ble det ønsket at voksne kunne være mer til stede på slynga ved lekeplassen. Videre ble det opplyst at på Sjursnes er det ikke alltid er voksne ute i friminuttene, og hvis det skjer noe da, må elevene inn og hente en lærer.

Elevene hadde delte meninger om lærerne følger med og bryr seg om hvordan de har det. Noen sa at lærerne snakker med elevene og spør om de har det bra, og at det noen ganger er egne samtaler hvor lærerne spør om dette. Videre var det noen som mente at de voksne ikke bryr seg hvis de har en dårlig dag og at noen lærere lager sine egne regler og er veldig streng. Hvis det da blir kjefting, opplever noen elever at de ikke tør si noe, samt at en hel gruppe kan få skylda for noe de ikke har gjort.

Fylkesmannens vurdering

Fylkesmannen er av den oppfatning at skoleledelsen har gjort grep for å formidle kunnskap om plikten til å følge med til sine ansatte. Skolen har utarbeidet en handlingsplan hvor det framkommer ulike aktiviteter skolen skal utføre for å oppfylle plikten til å følge med, og ved oppstart av nytt skoleår er dette tema på fagdag for de ansatte. Vi anser det også positivt at Mobbeombudet i Troms og Finnmark har blitt invitert til skolen for å informere om hva som omfattes av aktivitetsplikten, hvor følge med-plikten står særlig sentralt. Besvarelsene i RefLex og intervjumaterialet indikerer at mange av de ansatte ved skolen følger aktivt med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø.

På skolen som er lokalisert i Ramfjord er det utarbeidet inspeksjonsplaner med rutiner for utevaktene, som diskuteres jevnlig i personalgruppa. Videre oppfatter Fylkesmannen at lærerne generelt har stort fokus på å følge med på de særskilt sårbare elevene. På skolen lokalisert i Ramfjord er elevenes skolemiljø et tema som diskuteres på teammøtene som gjennomføres 1 gang i uken og hvor kontaktlærerne kan videreformidle informasjon som det er nødvendig at de andre kjenner til for å kunne følge med på den enkelte elevs skolemiljø. Det ble opplyst at det er tre team på skolen lokalisert i Ramfjord, det vil si for «småtrinn», «mellomtrinn» og ungdomstrinn». For skolen lokalisert på Sjursnes kom det ikke fram tilsvarende rutiner for faste møter hvor lærerne som har elevene tar opp og diskuterer deres skolemiljø. Det ble opplyst at i inneværende skoleår er det to faste lærere på skolen lokalisert på Sjursnes, samt at det er tre lærere fra skolen lokalisert i Ramfjord som har noen timer der. Selv om de fem lærerne ikke er til stede samtidig på skolen lokalisert på Sjursnes, må rektor sørge for å ha rutiner som

gjør at de kan ha møter for å informere hverandre og diskutere elevenes skolemiljø, samt at rektor holdes orientert.

I skolens handlingsplan står det at kontaktlærerne skal loggføre henvendelser fra andre ansatte i egen digital logg, mens det i intervju ble opplyst at kontaktlærerne har ulike systemer for hvordan informasjon om den enkelte elevs skolemiljø loggføres og at denne ikke behøver å være digital. Fylkesmannen har derfor avdekket at rutinen i skolens handlingsplan ikke følges i praksis. Rektor må derfor ta stilling til om kontaktlærernes praksis skal endres. Hvis det er skolens handlingsplan som endres til at det ikke må være en digital logg, må det likevel komme fram hvordan kontaktlærerne skal loggføre, slik at rektor har mulighet til å sikre lik praksis blant lærerne.

Flere ansatte har nevnt elevsamtaler og utviklingssamtaler som verktøy for å følge med på at skolemiljøet til den enkelte elev er trygt og godt. Siden det per tiden ikke gjennomføres trivselsundersøkelser på skolen, blir elevsamtaler og utviklingssamtaler særlig viktig for å følge med på elevenes skolemiljø. Fylkesmannen registrerer at ordet «konferansetimer» benyttes noen steder i skolens handlingsplan, og vil anbefale at dette byttes ut slik at det ikke skaper usikkerhet for elever, foresatte og andre, siden lærerne omtaler dette som «utviklingssamtaler». Videre har skoleledelsen utarbeidet en rutine for å følge med som går ut på at elev og foresatte skal fylle ut et skjema i forkant av utviklingssamtalene, hvor trivsel er et av temaene. Dette vil være utgangspunkt for kontaktlærers nærmere spørsmål i utviklingssamtalen og en av mulighetene for å kunne følge med på elevens skolemiljø. Fylkesmannen avdekket imidlertid gjennom intervju at denne rutinen ikke gjennomføres av alle kontaktlærerne, uten at rektor var kjent med dette. Dersom denne rutinen ikke skal benyttes i alle utviklingssamtaler, fordi den ikke fungerer etter sin hensikt, må rektor sørge for at rutinen endres eller at plikten til å følge med ivaretas på en alternativ måte.

Selv om intervjuene og egenvurderingene tyder på at mange av de ansatte følger med, opplyser noen elever at det som skjer kan bli misforstått av lærerne når de konkluderer ut ifra hva de ser, men uten at de bryr seg med å snakke med alle involverte elever.

Fylkesmannen må vise til at det inngår i plikten til å følge med, at rektor skal sikre at de ansatte følger med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø. Skolen ved rektor må derfor sørge for at det følges med på alle elever, og at ansatte tilrettelegger elevsamtaler og utviklingssamtaler slik at elevens opplevelse av skolemiljøet kan komme fram.

I vår foreløpige rapport vurderte vi lovkravet som ikke oppfylt.

I skolens uttalelse til foreløpig rapport står det at det over år har vært avholdt samarbeidsmøter/personalmøter for alle lærerne på Sjursnes hver tirsdag fra kl. 1415-1530, og at alle som jobber på Sjursnes er med på dette møtet. Videre framgår det at det hver tirsdag gjennomføres et møte med vaktmester og renholder fra kl. 13.30 – 14.00, hvor tema blant annet er elevenes skolemiljø. Det er også opplyst at saker angående elevenes skolemiljø blir videreformidlet til skolens ressursteam (R-team), som har møte på Ramfjord skole hver torsdag fra kl. 09.45 – 11.00. Hver 4. uke deltar PPT på R-team møter på skolen, og her er også skolemiljø tema.

Når det gjelder loggføring av informasjon fra andre ansatte til kontaktlærer angående elevenes skolemiljø, er det opplyst at skolen skal ha digital logg. I revidert handlingsplan

vedlegg 1 (kontaktlærers årsplan), står det på side 31 at kontaktlærer skal opprette en digital logg på Sharepoint for hver klasse, der alle ansatte på skolen har tilgang. Det er vist til at de nye rutinene om at informasjon fra ansatte til kontaktlærer skal legges inn i denne digitale loggen er presentert for de ansatte og at det ble gitt opplæring på personalmøtet 13.1.2021. Videre er det opplyst at denne opplæringen skal skje hvert år på en av de 3 første planleggingsdagene ved skolestart om høsten.

Det er opplyst at praksisen om at alle elevene skal ha fylt ut skjema i forkant av utviklingssamtalene skal følges av alle lærerne, slik at elevenes opplevelser av skolemiljøet kan komme frem. Skjemaene som skal brukes er vedlagt skolens redegjørelse, og skal benyttes av alle lærerne. Det er utarbeidet et felles skjema for henholdsvis 1.-2. trinn, 3.-4. trinn, 5.-7. trinn, samt et skjema for 8.-10. trinn. Det er vist til at dette også er tatt inn på side 2 i skoleleders årsplan.

Statsforvalteren registrerer at det fortsatt står «konferansetime» og ikke «utviklingssamtale» i handlingsplan side 14. Dette er ikke avgjørende for om lovkravet skal anses oppfylt, men når vi er blitt oppmerksom på det, ønsker vi å informere skolen om det.

Lovkravet vurderes nå som oppfylt.

2.2.1.3 Rektor skal sørge for at alle som jobber på skolen, griper inn mot krenkelser som for eksempel utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering, dersom det er mulig.

Fylkesmannen undersøker om rektor sørger for at alle som jobber på skolen, har kompetanse til å gripe inn mot krenkelser som for eksempel utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Videre undersøker vi om rektor forsikrer seg om at alle griper inn mot krenkelser, forutsatt at det er mulig.

I en presentasjon om elevenes skolemiljø som ble benyttet på en fagdag for de ansatte høsten 2020, framkommer det at alle som arbeider på skolen har en plikt til å gripe inn hvis de ser krenkelser, som for eksempel mobbing. I skolens handlingsplan side 24 står det videre at skolen har nulltoleranse mot mobbing, vold, diskriminering og trakassering, men også mot mindre alvorlige krenkelser. Hvis de ansatte overhører for eksempel hatytringer eller observerer mer indirekte krenkelser som utestenging, isolering og baksnakking, skal de straks gripe inn og stoppe situasjonen. Det er også tatt inn informasjon om på hvordan måte de ansatte skal gripe inn, og at adgang til å bruke fysisk tvang og makt bare er tillatt når det foreligger en nødverge og/eller nødrett situasjon. På side 36 står det under punktet om vakt og tilsynsordninger, at konflikter i utetiden skal prøves løst der og da og at kontaktlærer skal få informasjon.

Når det gjelder dokumentasjon av å gripe inn er det utarbeidet et skjema «protokoll ved tvang og fastholding av elever», som skal benyttes dersom dette blir nødvendig. Videre står det på side 25 at rektor skal informeres straks og at hendelsen skal dokumenteres skriftlig i avviksmelding (Compilo) og journalføres.

I egenvurderingen i Reflex svarte 3 av respondentene at de ikke er gjort kjent med hvordan de skal gripe inn mot krenkelser som for eksempel utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering. På spørsmålet om det alltid

gripes inn er det 3 som har svart «nei». En av respondentene har forklart dette med at det istedenfor var avtalt at kontaktlærer skulle få beskjed og følge opp særlig sårbar elev. En annen kommentar er at mangel på tid kan være årsak til at det ikke blir grepet inn straks.

På spørsmål om det alltid dokumenteres situasjoner hvor en som jobber på skolen griper inn, er det 3 som har svart «nei». De som har svart «nei» har utdypet det med at ikke alle små hendelser som skjer i en elevgruppe blir dokumentert, og kontaktlærer dokumenterer heller ikke alle små hendelser i sin logg. Det er også kommentert at det bare dokumenteres i situasjoner der alvorlighetsgraden anses som så stor at den ikke kan løses i minnelighet, og ellers snakkes det om i kollegiet og med rektor på møter.

I intervju opplyste ansatte at dette med å gripe inn har vært mye diskutert i personalgruppa, og på skolen lokalisert i Ramfjord har det vært snakket mye om hva som er oppgavene til utevaktene i friminuttene. Lærerne her opplyste at de opplever å ha en standard for dette, og at de skal hjelpe hverandre på tvers av klasser. På skolen lokalisert på Sjursnes ble det uttrykt et ønske om å kunne diskutere dette nærmere på faste møter med alle lærerne som jobber der, samt en fra skoleledelsen.

I intervju ble det også opplyst fra de ansatte at det ikke er ofte at det oppstår alvorlige situasjoner og at det som regel holder at elevene blir snakket til for å roe ned en situasjon. Temaet har imidlertid vært tatt opp og det har jevnlig vært diskutert hvor grensene går. De ansatte har fått informasjon om at det ikke er lov å ta tak i elevene, annet enn i situasjoner med nødverge og nødrett. Selv om det skjer sjelden, har det vært tilfeller der hele klassen måtte ut, for at aktuell elev skulle roe seg. Hvis det oppstår situasjoner hvor det benyttes tvang eller makt, ble det opplyst at dette dokumenteres på skjemaet «Protokoll for tvang og fastholding ovenfor enkeltelever». Andre situasjoner eller hendelser dokumenteres ved at den ansatte som har grepet inn informerer kontaktlærer.

Noen elever opplyste at lærerne alltid griper inn og følger opp i etterkant, mens andre elever sa at noen lærere bare snakker til elevene før de forlater situasjonen og går videre.

Fylkesmannens vurdering

I skolens skjema «Protokoll for tvang og fastholding ovenfor enkeltelever» er det en rubrikk hvor det står «hvordan er tiltak som omhandler tvang og fastholding beskrevet i elevens IAP/IOP?». Fylkesmannen må vise til at det ikke er hjemmel etter opplæringsloven til å ha tiltak som omhandler tvang og fastholding, og det kan av den grunn heller ikke være tiltak i en elevs IOP. Skjemaet må derfor endres hvis det skal være en del av skolens rutiner. Fylkesmannen er ikke uenig i at det kan være hensiktsmessig å ha et skjema til bruk for dokumentasjon dersom det skulle bli nødvendig å bruke tvang og makt i en nødverge- eller nødrettssituasjon. Ut ifra det som er opplyst i tilsynet legger vi til grunn at dette imidlertid skjer sjelden. Vi gjør også oppmerksom på at skjemaet ikke har spørsmål om hvordan eleven ble hørt og elevens opplysninger om det som skjedde. Dersom skjemaet skal brukes, må dette også tas inn.

Vi vurderer det som positivt at det overveiende flertall av respondentene har svart at de griper inn mot krenkelser. Videre foreligger det en rutinebeskrivelse som angir de ansattes plikt til å gripe inn. På skolen lokalisert i Ramfjord er det også opplyst at dette

er et tema som diskuteres mye i personalgruppa.

Elevene hadde delte meninger og vurderer at noen av lærere bare griper inn ved å gi tilsnakk til elevene, før de går videre.

Fylkesmannen vurderer at det fremstår som usikkert om alle som jobber på skolen lokalisert på Sjursnes er gjort kjent med hvordan regelverket etter opplæringsloven og skolens rutiner om plikten til å gripe inn, skal praktiseres. Her er det uttrykt et ønske om at skolemiljø tas opp og diskuteres på faste møter med en fra skoleledelsen og alle lærerne som har timer der, til stede.

I vår foreløpige rapport vurderte vi lovkravet som ikke oppfylt.

I skolens uttalelse til foreløpig rapport står det at skjemaet «protokoll for tvang og fastholding av enkelt elever» er endret slik at rubrikken hvor en skulle henviser til hvor i elevens IAP/IOP vold/fastholding kan hjemles, er fjernet. Det er vist til at elevstemmen er tatt inn i nytt skjema og at dette er vedlagt.

Videre opplyses det at opplæringslovens regler om plikt til å gripe inn ble 14.1.2021 gjort kjent for alle som jobber på skolen lokalisert på Sjursnes, og at dette vil bli fulgt opp i videre faste møter på tirsdagene. Plikt til å gripe inn vil også bli repetert ved hver oppstart av skoleåret, og referat fra disse møtene skal sendes ut til alle ansatte i etterkant av møtene/opplæringene. Dette følger av vedlagte rutine om skoleleders årsplan. Det er også opplyst at opplæringsloven kapittel 9A, samt redigerte rutiner er gjennomgått i personalet, både på Sjursnes og i Ramfjord på personalmøter gjennomført henholdsvis 13.1. og 14.1.2021.

Lovkravet vurderes nå som oppfylt.

2.2.1.4 Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen, varsler rektor dersom de har mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø

Fylkesmannen undersøker om rektor har bestemt en fremgangsmåte som sikrer at alle som jobber på skolen, varsler rektor dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Vi undersøker også om rektor følger opp at de som jobber på skolen, bruker fremgangsmåten i praksis.

I en presentasjon om elevenes skolemiljø som ble benyttet på en fagdag for de ansatte høsten 2020, framkommer det at alle som arbeider på skolen har en plikt til å varsle rektor hvis de ser eller mistenker at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. I skolens handlingsplan står det på side 25 at det skal være lav terskel for hva som skaper mistanke til at en elev ikke har det bra på skolen. Videre står det at plikten til å varsle rektor gjelder for all mistanke og denne kan være opparbeidet for eksempel gjennom observasjoner av elevene, tilbakemeldinger i undersøkelser, beskjeder fra foreldre eller medelever, aktivitet på sosiale medier eller at en elev sier fra at han eller hun ikke trives på skolen. Videre står det på side 26 at også ved mistanke om at en elev blir krenket, eller ved andre hendelser, skal man snarest mulig informere elevens kontaktlærer. Kontaktlærer loggfører hendelser fra andre ansatte i egen digital logg, og kontaktlærer varsler deretter rektor. Det står videre at varslet til rektor skal gis muntlig eller skriftlig.

Det er utarbeidet et skjema «meldingsskjema for bekymring» som kan brukes til dette. På side 37 i handlingsplanen står det under overskrift om skolens arbeid med å forebygge, avdekke og stoppe mobbing at problemer skal løses på lavest mulig nivå, men at lærerne vet når saker skal meldes videre og vet hvem de skal henvende seg til hvis problemene ikke kan løses på deres nivå.

I egenvurderingen i RefLex har alle respondentene unntatt en, svart «ja» på spørsmålet om de alltid varsler rektor dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. En ansatt som ikke er lærer, har oppgitt at aktuell lærer blir informert muntlig og skriftlig. En annen har svart at enten blir rektor varslet eller så blir kontaktlærer varslet, som igjen skal varsle rektor. På spørsmål om det dokumenteres når en som jobber ved skolen varsler rektor, svarte alle «ja».

I intervju opplyste ansatte at det alltid blir gitt muntlig beskjed til rektor, og hvis han er på møter eller lignende med videre, gis det muntlig beskjed til fagleder. Det ble opplyst at skriftlig beskjed ved utfylling av skjemaet kan tas etter muntlig varsling, fordi det viktigste er at rektor får beskjed, særlig hvis det haster. Noen ganger er også fagleder behjelpelig med utfylling av skjemaet. I intervju ble det opplyst at hvis det ikke er noe som skjer akutt, er det mest aktuelt at det er kontaktlærer som varsler rektor. Hvis det er elev eller foreldre som sier ifra, mente de som ble intervjuet at rektor vil bli varslet med en gang. På skolen lokalisert i Ramfjord var det noen som opplyste at tidligere når det lå papirskjema i hylla, var det enklere og raskere å få varslet rektor før neste time hvis noe for eksempel hadde skjedd i forbindelse med inspeksjon. Dette gjaldt særlig for de som ikke er kontaktlærere. På skolen lokalisert på Sjursnes ble det opplyst at siden varslingskjemaet er blitt digitalt, oppleves det som vanskeligere å bruke. Dette gjelder også de andre dokumentene om elevenes skolemiljø som er blitt digitale. Det ble opplyst at det derfor er ønskelig med mer digital opplæring om hvordan dokumentene skal hentes ut, samt hvordan de skal brukes.

Fylkesmannens vurdering

Fylkesmannen registrerer at skolens handlingsplan side 25 og presentasjonen benyttet på fagdag, inneholder informasjon om at alle ansatte har en plikt til å varsle rektor hvis de ser eller mistenker at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, enten muntlig eller skriftlig. På side 26 i handlingsplanen står imidlertid følgende, sitat: «Ved mistanke om at en elev blir krenket, eller ved andre hendelser, skal man snarest mulig informere elevens kontaktlærer. Kontaktlærer loggfører henvendelser fra andre ansatte i egen digital logg. Kontaktlærer varsler deretter rektor». Fylkesmannen legger til grunn at dette kan skape usikkerhet om hvem som skal varsle rektor, fordi «mistanke om at en elev blir krenket», kan være når en ansatt mistenker at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Loven er klar på at det er rektor som skal varsles hvis en ansatt ser eller mistenker at elev ikke har det trygt og godt på skolen, og det kan ikke skolen endre i sine rutiner. Imidlertid kan selvfølgelig skolen ha rutiner på at de ansatte skal si ifra til kontaktlærer og ikke rektor, dersom de eksempelvis må gripe inn i en situasjon eller observerer noe som skjer. Det vil være et rom for et pedagogisk skjønn som tilsier at ikke alt negativt en elev opplever i løpet av en skoledag skal varsles til rektor, noe er det tilstrekkelig at kontaktlærer får beskjed om. Imidlertid må rutinene være slik at dersom ansatte ser eller mistenker at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, skal rektor varsles. I handlingsplanen må dette derfor endres, slik at skillet mellom når rektor skal varsles og når det er tilstrekkelig at kontaktlærer får beskjed, kommer tydeligere fram. I handlingsplanen side 37 står det videre at problemer skal løses på lavest mulig nivå, men

at lærerne vet når saker skal meldes videre og vet hvem de skal henvende seg til hvis problemene ikke kan løses på deres nivå. Fylkesmannen finner at dette må endres i handlingsplanen, fordi det strider mot at rektor skal varsles når ansatte får mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.

Tilbakemeldinger gitt i Reflex viser at flertallet av respondentene svarte «ja» på at de varsler rektor, men noen svarte at de sier ifra til kontaktlærer. Dette bekreftes i intervju med de ansatte.

Når det gjelder dokumentasjon, så har skolen utarbeidet et skjema «meldingsskjema for bekymring» som skal benyttes i forbindelse med skriftliggjøring av varsel. Alle respondentene har bekreftet at varsel til rektor blir dokumentert. Dette bekreftes i intervju med de ansatte.

Fylkesmannen legger derfor til grunn at rektor har lagt til rette for at alle som jobber på skolen skal varsle rektor dersom de får mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har det trygt og godt på skolen. Imidlertid finner vi at det ut ifra rutinene i handlingsplanen og det noen ansatte har oppgitt, råder en viss usikkerhet om hva som skal varsles til rektor og hva som skal formidles til kontaktlærer. Videre framkommer det ikke informasjon om hvordan rektor følger opp at de som jobber på skolen, bruker framgangsmåten i praksis. Flere ansatte har gitt uttrykk for at skjemaet som skal brukes for skriftlig varsling, ikke er lett tilgjengelig, og noen har også uttrykt et ønske om mer opplæring.

I vår foreløpige rapport vurderte vi lovkravet som ikke oppfylt.

I skolens uttalelse til foreløpig rapport står det at rutinene i handlingsplanen er endret til at det alltid skal varsles skriftlig til rektor, som da varsler kontaktlærer. Rektor setter i gang rutinene for at eleven igjen skal få et trygt og godt skolemiljø, herunder oppstart av aktivitetsplan i Sampro. Skjemaet som skal benyttes er vedlegg 2 til handlingsplanen. Det er opplyst at det i rutinene i handlingsplanen side 25 er tatt inn at pågående aktivitetsplaner skal tas opp i møtene i ressursteam, og derved sikres det at rektor kan følge opp. Opplæring av alle ansatte på skolen skal gjennomføres før elevene starter etter sommerferien. Skjemaet (vedlegg 2) skal ligge lett tilgjengelig i Sharepoint og som papirutgave hos hver enkelt ansatt. Det er også opplyst at det 13.1. og 14.1.2021 er gjennomført opplæring på skolene lokalisert både i Ramfjord og Sjursnes skole.

Statsforvalteren registrerer at det i handlingsplanen side 19 er gjort endringer under overskriften «Når og hvordan skal man varsle», men vi vil formidle at det fortsatt står, sitat: «*kontaktlærer varsler deretter rektor*». Dette er ikke avgjørende for om lovkravet skal anses oppfylt, siden det er gjort andre endringer på side 25 i handlingsplanen og i skjemaet for varsel. Når vi er blitt oppmerksom på dette, ønsker vi å informere skolen om at denne setningen bør tas ut, slik at det ikke kan misforstås at varsel alltid skal rettes direkte til rektor.

Lovkravet vurderes nå som oppfylt.

2.2.1.5 Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen, varsler rektor så raskt som saken tilsier

Fylkesmannen undersøker om skolens fremgangsmåte for varsling bestemmer hvilke saker de som jobber på skolen skal varsle om straks, og hvor raskt de skal varsle om andre saker. Vi undersøker også om rektor følger opp at de som jobber på skolen varsler så raskt som saken tilsier i praksis.

I skolens handlingsplan side 25 står det at hvor raskt en sak skal varsles til rektor, må vurderes fra sak til sak. Ved alvorlige hendelser eller mistanke om alvorlige hendelser, som for eksempel trusler eller handlinger knyttet til fare for liv og helse, fysisk vold, seksuelt krenkende atferd eller elever som uttrykker at de har et utrygt læringsmiljø, står det at saken straks skal varsles til rektor (side 26).

I egenvurderingen i RefLex har tilnærmet alle respondenter svart «ja» på spørsmålet om de varsler rektor så raskt som saken tilsier.

I intervju opplyser de ansatte at rektor på flere møter har sagt at det skal varsles så raskt som mulig, enten til rektor eller fagleder, og at det er bedre å varsle en gang for mye enn en gang for lite. Noen opplyste at dersom det gjelder vold eller barn som er krenket av voksne, skal det alltid varsles så raskt som mulig.

Fylkesmannens vurdering

I skolens handlingsplan står det at alvorlige saker skal meldes straks, og det er også gitt eksempler på hva dette kan være.

I egenvurdering i RefLex har tilnærmet alle respondenter svart «ja» på spørsmålet om de varsler rektor så raskt som saken tilsier. I intervju er det også opplyst at rektor har hatt dette opp som tema i flere møter med personalet. De ansatte ga også uttrykk for at rektor, eventuelt fagleder, tar seg tid til å ta imot slike varsler.

Ut fra våre funn i innsendt dokumentasjon og i intervjuer finner vi at de ansatte varsler rektor så raskt saken tilsier.

Lovkravet vurderes som oppfylt.

2.2.1.6 Rektor skal varsle skoleeieren i alvorlige tilfeller

Fylkesmannen undersøker om rektor varsler skoleeieren om alvorlige tilfeller, inkludert tilfeller der skolen over noe tid ikke har klart å løse en sak.

I skolens handlingsplan side 26 står det at rektor skal varsle skoleeier i alvorlige tilfeller. Videre står det at hva som er et alvorlig tilfelle vil være en skjønnsmessig vurdering, men at eksempler på dette er: saker der krenkelsene er særlig voldelige, hvis flere elever er involvert i mobbing av en enkeltelev, situasjoner der krenkelsene har pågått over lang tid uten at skoleledelsen har klart å løse det eller digital mobbing på tvers av skoler og grove trusler gjennom sosiale medier.

I egenvurderingen i RefLex har skoleledelsen svart «ja» på spørsmålet om skoleeier varsles om alvorlige tilfeller.

Skoleledelsen opplyser i intervju at skoleeier varsles i alvorlige tilfeller, for eksempel hvis voksne krenker barn, alvorlige voldsepisoder, trusler eller at skolen står fast og ikke får

løst saken.

Fylkesmannens vurdering

I motsetning til de foregående lovkravene om varsling, stiller ikke dette lovkravet et krav om at skoleeier eller skolens ledelse må ha bestemt en fremgangsmåte for selve varslingen. Vi vurderer det likevel som hensiktsmessig at en slik fremgangsmåte er på plass. Det vil i større grad sikre at varslingsplikten ivaretas også ved utskiftning ved skolens ledelse.

Skolens ledelse opplyser at rektor varsler skoleeier om alvorlige tilfeller. Det er vist til eksempler hvor slik varsling har funnet sted.

Lovkravet vurderes som oppfylt.

2.2.1.7 Rektor skal sikre at skolen undersøker saken når skolen har mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø

Fylkesmannen undersøker om rektor har bestemt en fremgangsmåte som sikrer at skolen undersøker sakene tilstrekkelig grundig. Vi undersøker også om rektor følger opp at de som jobber på skolen, bruker fremgangsmåten i praksis, med mindre rektor selv undersøker sakene.

I en presentasjon om elevenes skolemiljø som ble benyttet på en fagdag for de ansatte høsten 2020, framkommer plikten til å undersøke saker og hvem, hva og hvordan dette skal gjøres.

I skolens handlingsplan side 26-28 er plikten til å undersøke, beskrevet. Det står at det skal være en svært lav terskel for å undersøke en mistanke om krenkelser og mobbing. Videre står det at ofte kan mistanken ha bygget seg opp over tid som en følelse av at noe er galt, eller som et resultat av en rekke større og mindre hendelser som til sammen danner et mønster. Videre står det at hvis det kommer en henvendelse fra foreldre eller elev, er det tilstrekkelig at de påpeker at skolemiljøet ikke er godt nok og at de ber skolen gjøre noe med det. Det står at det er den enkelte elevs egen opplevelse av skolemiljøet som danner grunnlag for skolens håndtering, samt at skolen skal håndtere henvendelser på en profesjonell måte, først og fremst gjennom en anerkjennende, åpen og likeverdig kommunikasjon. I skolens handlingsplan side 28 er det angitt flere eksempler på metoder for å undersøke: klassemiljøundersøkelser, sosiogram, elevsamtaler og/eller systematiske observasjoner. Det står også at skolens nærværsteam deltar i vurdering av hvilke verktøy og graden av systematikk som skal benyttes, samt at hva som er undersøkt og hvordan man har undersøkt skal dokumenteres i stafettlogg i det elektroniske verktøyet Sampro. På side 32-35 framgår «Rutine for håndtering av krenkelser og mobbing». Her står det blant annet at når skoleledelsen får kjennskap til/melding om krenkende atferd, sørger rektor for at det innkalles til møte der aktuelle undersøkelsesmetoder drøftes og avklares.

I egenvurdering i RefLex var det ingen respondenter som svarte «nei» på spørsmålet om de alltid undersøker saken når de får varsel om at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Det var 3 som ikke svarte «ja», men de svarte «ikke aktuelt». På spørsmål om undersøkelsene alltid får frem fakta om situasjonen, bakgrunnen for elevens opplevelse og hva i elevens omgivelser som påvirker hvordan eleven opplever skolemiljøet og om eleven opplever at skolemiljøet ikke er trygt og godt, har flertallet av

respondentene svart «ja». 3 har svart «ikke aktuelt» og 4 har svart «nei». Av de som svarte «nei» har en kommentert at elevens subjektive oppfatning ikke nødvendigvis er fakta, men snarere en opplevelse av en gitt situasjon, og at dette betyr at en elev også kan illegge motparten holdninger, meninger eller handlinger som ikke var tilsiktet. En annen av respondentene har kommentert at elevopplevelser er subjektive og at de har sett at elever ikke snakker sant eller vil legge skyld på andre eller dekke over fakta ved en sak der dette vil stille eleven selv i et ufordelaktig lys. Når det gjelder hvorvidt undersøkelsene dokumenteres, er det en respondent som svarer «nei» med kommentar at dette bare skjer når saken oppfattes som så alvorlig at den ikke kan løses lokalt. 3 har svar «ikke aktuelt» og de øvrige har svart «ja». På spørsmål om involverte elever alltid blir hørt når saker undersøkes, har 3 respondenter svart «ikke aktuelt», mens alle de andre har svart «ja».

Skoleledelsen opplyste i intervju at når en sak er varslet, sørger rektor for at det innkalles til et møte som starter undersøkelsen. Videre ble det opplyst at ressursteamet med fagleder og sosiallærer, blir koblet på. Eleven som eventuelt er utsatt for krenkelser blir snakket med først, og det gjennomføres stoppsamtaler med elever som utfører dette. Det ble vist til at ressursteamet fungerer godt, er tett på i vanskelige saker og gir støtte til kontaktlærer som ofte er den som gjennomfører samtaler med elevene.

I intervju opplyste lærere at de har inntrykk av at alle saker undersøkes, og det har vært et tema på møter hvordan en sak skal undersøkes. Noen av lærerne mente det ikke har vært tydelig nok hvem som skal undersøke saken, mens andre mente at denne strukturen er ganske tydelig nå. Flere opplyste at det avholdes et møte med rektor etter at sak er varslet, og at det er kontaktlærer som oftest har i oppgave å undersøke saken først. De mente at de var erfarne lærere og visste hvordan en sak skal undersøkes. Noen lærere opplyste at fagleder og lærere er de som oftest gjennomfører undersøkelser i saker. Noen lærere ga uttrykk for at de var i tvil om alle sakene undersøkes grundig nok før det settes inn tiltak. Det framkom videre i intervjuene at undersøkelsene dokumenteres i elevens mappe eller i Sampro.

Elevene vi snakket med hadde inntrykk av at saker blir undersøkt. De hadde erfart at elever blir snakket med. Hvis det oppsto en konflikt hadde elevene inntrykk av at lærerne snakket med alle involverte. Elevene bemerket at hvis en elev sier fra om at den ikke har det trygt og godt, så handler læreren. En gruppe av elevene uttalte at når en sak skal undersøkes, så gjøres det av skoleledelsen og sosiallærer.

Gjennomgangen av de innsendte aktivitetsplanene viser at skolen har utført undersøkelser i sakene. Det er et eget felt i malen for å oppsummere hva som ble avdekket i undersøkelsene. Undersøkelsene består i all hovedsak av samtaler med berørte elever og foresatte, samt samtaler med aktuelle lærere.

Fylkesmannens vurdering

Vi ser i den skriftlige dokumentasjon at skolen gjør undersøkelser i sakene som blir varslet og at rektor har bestemt en fremgangsmåte for å starte opp og legge til rette for igangsetting av undersøkelser. Fremgangsmåten starter med at rektor sørger for at det gjennomføres et første møte der skolen ser hva de har av informasjon og hva som må undersøkes nærmere. Fylkesmannen vurderer at dette kan være en god måte å sikre igangsetting av undersøkelser.

Eksemplene på aktivitetsplaner som vi har fått oversendt, viser at skolen gjorde undersøkelser i sakene. I skolens handlingsplan er det som nevnt over, oppgitt flere eksempler på metoder for gjennomføring av undersøkelser. I de oversendte aktivitetsplaner er det imidlertid stort sett bare samtaler med involverte elever og deres foresatte som er dokumentert. Fylkesmannen antar at skolen har benyttet flere av de oppgitte metodene i undersøkelsene, og at det derfor er mangler ved dokumentasjonen.

De ansatte var ikke helt samstemte i sin oppfattelse av hvem som skal sørge for at undersøkelsene blir gjennomført, om det er rektor eller kontaktlærer. Noen lærere var også i tvil om undersøkelsene er grundige nok.

I skolens handlingsplan står det noen steder at nærværsteam skal bidra, mens det andre steder står ressursteam. I intervju omtales ressursteam og ikke nærværsteam. Fylkesmannen anbefaler at skolens handlingsplan endres, slik at det ikke skaper usikkerhet om hvorvidt dette er to ulike team.

Etter dette er vi kommet fram til at selv om rektor sørger for at det gjennomføres et første møte ved oppstart av en undersøkelse, må rektor ut ifra tilbakemelding fra noen lærere i intervju, sørge for det ved behandling av saker tydeliggjøres hvilken ansvarsfordeling det skal være mellom rektor og lærer(e). Videre finner vi det er sannsynliggjort at skolen undersøker sakene, men at skolen ikke har sikret gode nok rutiner for å dokumentere alle undersøkelser som er gjort og hva som er kommet frem i undersøkelsene.

I vår foreløpige rapport vurderte vi lovkravet som ikke oppfylt.

I skolens uttalelse til foreløpig rapport står det at handlingsplanen er endret for å fjerne usikkerheten om nærværsteam og ressursteam er samme team eller ikke. Det er ressursteam som konsekvent brukes nå. Når det gjelder ansvarsfordelingen mellom rektor og lærere, så er dette tydeliggjort ved at ansvarsfordelingen er presisert i rutinene i handlingsplanen fra side 25 og utover. Det er opplyst at alle undersøkelser som gjøres skal dokumenteres i aktivitetsplanene, og det er i den sammenheng vist til side 2-3 i vedlagt ny mal for aktivitetsplaner i Sampro. Det er også vist til at dette er omtalt på side 24 i handlingsplanen.

Statsforvalteren registrerer at det i handlingsplanen side 20 ikke er gjort endringer i samsvar med rutinene som står fra side 25 og utover. På side 20 står det under «hvem skal undersøke», at hvis noen som jobber i skolen har kjennskap eller mistenker at en elev ikke har det trygt og godt, sitat: «skal de (vår understreking) undersøke saken med en gang». Dette kan misforstås, fordi det ikke er «de», men skolen som undersøker saken etter at varsel er sendt rektor. Dette er ikke avgjørende for om lovkravet skal anses oppfylt siden det er gjort andre endringer, men teksten bør likevel endres slik at det ikke skapes uklarhet om hvem som skal undersøke.

Lovkravet vurderes nå som oppfylt.

2.2.1.8 Rektor skal sikre at saken undersøkes snarest

Fylkesmannen undersøker om fremgangsmåten sikrer at skolen undersøker saken så snart som mulig. Vi undersøker også om rektor følger opp at de som jobber på skolen, bruker fremgangsmåten i praksis, med mindre rektor selv undersøker sakene.

I skolens handlingsplan står det at rektor sørger for at berørte deltakere blir innkalt til møte umiddelbart etter at det er kommet varsel. Vi viser til avsnittet overfor som gjelder gjennomføring av dette møtet.

I egenvurderingen i RefLex og under intervju med rektor fremkom det at undersøkelser starter med en gang, og dersom det er alvorlige tilfeller skjer dette umiddelbart.

Under intervju med de ansatte svarte samtlige at undersøkelser kommer i gang så fort som mulig. Ved alvorlige tilfeller settes undersøkelser i gang umiddelbart, og hvis for eksempel kontaktlærer skal gjøre dette, er det andre på skolen som overtar den planlagte undervisningen.

Fylkesmannens vurdering

Fylkesmannen vurderer det som positivt at det i skolens handlingsplan er beskrevet en prosedyre som blant annet beskriver at umiddelbart etter en henvendelse skal skolen avklare aktuelle undersøkelser.

Vi har gjennomgått de innsendte enkeltsakene og her fremkommer det at undersøkelsene ble satt i gang samme dato som når sak ble varslet. På bakgrunn av det samlede tilsynsmaterialet finner vi det sannsynlig at skolen undersøker sakene så snart som mulig.

Lovkravet vurderes som oppfylt.

2.2.1.9 Rektor skal sikre at berørte elever får uttale seg om hva som skal være innholdet i aktivitetsplanen

Fylkesmannen undersøker om rektor har bestemt en fremgangsmåte som sikrer at eleven som tiltakene skal rette seg mot, får uttale seg om hva som skal være innholdet i aktivitetsplanen. Dersom et eller flere tiltak direkte påvirker andre elever, så har også disse elevene rett til å uttale seg om hvordan tiltaket påvirker dem. Videre undersøker vi om rektor følger opp at de som jobber på skolen, bruker fremgangsmåten i praksis.

I en presentasjon om elevenes skolemiljø som ble benyttet på en fagdag for de ansatte høsten 2020, framkommer det at for å finne frem til egnede tiltak er det viktig å ivareta barnas rett til å bli hørt og hensynet til barnas beste. Det står videre at det er viktig å vurdere hvilke tiltak som ivaretar barnas interesser best mulig.

I skolens handlingsplan side 29 står det at det tydelig skal komme fram i aktivitetsplanen at barnet er hørt, og at det barnet sier har blitt tillagt vekt. På side 33 står det under punktet om «utforming av tiltak» at det skal være møte med elev og foresatte. Videre står det at elevstemmen skal bli ivaretatt.

I egenvurdering i RefLex var det en som svarte «nei» på spørsmålet om elevene alltid får uttale seg om hva som skal være innholdet i aktivitetsplanen. Denne kommenterte at elevens stemme alltid er tatt med, men at skolen i større grad kan tilrettelegge for at eleven blir aktivt til stede i utarbeidelsen. Alle de øvrige respondenter svarte «ja» på spørsmålet.

I intervju opplyste lærere at elevene får uttale seg om innholdet i aktivitetsplanen og får være med å foreslå tiltak. Noen mente at elevens stemme med fordel kunne kommet tydeligere fram fra starten.

Blant elevene vi snakket med var det ulike svar på spørsmålet. Noen hadde ikke hørt om aktivitetsplan, mens andre mente at en elev ville bli hørt av lærerne.

Fylkesmannens vurdering

Fylkesmannen finner det positivt at det framkommer av skolens handlingsplan at elevstemmen skal bli ivaretatt ved utforming av tiltak. Denne fremgangsmåten kan sikre at elevene som tiltakene skal opprettes for, får uttale seg om hva som skal være innholdet i aktivitetsplanen.

De ansatte og skoleledelsen var tydelige på at skolen ønsker at eleven selv skal uttale seg. Det ble opplyst at dersom elever ikke ønsker å uttale seg, så uttaler foreldrene seg på vegne av eleven. Fylkesmannen ser av de oversendte aktivitetsplaner at det i de fleste saker har vært jevnlig kontakt mellom hjem og skole. Ifølge notater fra gjennomførte evalueringer av aktivitetsplanen, går det fram at i noen tilfeller er eleven hørt direkte angående tiltak, mens det andre ganger er foreldre som har uttalt seg.

I de aktivitetsplanene Fylkesmannen har gjennomgått finner vi det sannsynliggjort at elevene har fått uttale seg om innholdet i aktivitetsplanen, enten direkte eller gjennom foreldrene. Dokumentasjon i aktivitetsplanene på elevenes uttalelser, er imidlertid noe variert.

Fylkesmannen legger til grunn at skolen sørger for at elevene er med på møter og at elevene høres i forbindelse med saken og hva som skal være innholdet i aktivitetsplanen. Vi anmoder likevel skolen om å dokumentere tydeligere i alle aktivitetsplanene at elevene har fått uttale seg, samt hva de har uttalt om innholdet i aktivitetsplanen.

Lovkravet vurderes som oppfylt.

2.2.1.10 Rektor skal sikre at skolen setter inn egnede tiltak dersom en elevs rett til et trygt og godt skolemiljø ikke er oppfylt

Fylkesmannen undersøker om rektor har bestemt en fremgangsmåte som sikrer at skolen setter inn egnede tiltak i alle saker, og at rektor sikrer at denne fremgangsmåten brukes i praksis.

I en presentasjon om elevenes skolemiljø som ble benyttet på en fagdag for de ansatte høsten 2020, framkommer det at skolen skal sette inn egnede tiltak i skolemiljø saker. Her er det også beskrevet flere eksempler på tiltak som kan være egnet i ulike saker.

I skolens handlingsplan side 29 står det at tiltakene som settes inn skal være til barnets beste. Videre står det blant annet at de må være lovlige, gjennomtenkte, tilpassede og målrettede, slik at man stopper de elevene som har definisjonsmakten fra å handle negativt og får gjenopprettet et trygt miljø. Det står også at tiltakene skal settes inn både overfor den som krenker og den som blir krenket. I skolens handlingsplan side 33 er det et punkt om «utforming av tiltak» hvor det står at det ut ifra funn i undersøkelsen

skal utarbeides forslag til tiltak som tas inn i aktivitetsplanen i Sampro, og at det i den forbindelse skal gjennomføres møte med elev og foreldre.

I egenvurdering i RefLex har samtlige respondenter, bortsett fra en svart «ja» på spørsmålet om tiltakene er tilpasset saken i type og omfang, og basert på elevens helhetlige behov og elevens beste.

I intervju svarte lærere og skoleledelsen at skolen alltid setter inn egnede tiltak når en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.

Det framkommer av de innsendte aktivitetsplanene at det settes inn tiltak.

Fylkesmannens vurdering

Som nevnt ovenfor skal Fylkesmannen vurdere om rektor har bestemt en fremgangsmåte som sikrer at skolen setter inn egnede tiltak. Dette innebærer at vi ikke vurderer om skolen lykkes i å sette inn egnede tiltak i alle saker de har eller har hatt.

Ifølge skolens handlingsplan skal det gjennomføres et møte der aktuelle tiltak skal avklares etter at undersøkelser er gjort. Fylkesmannen vurderer at dette er en fremgangsmåte som kan sikre at det settes inn egnede tiltak.

Fylkesmannen ser av de innsendte aktivitetsplanene at tiltak er satt inn. Noen av tiltakene i aktivitetsplanene er i liten grad konkretisert, og det kan være uklart hva som skal gjøres for å gjennomføre tiltakene. Fylkesmannen anmoder skolen om å konkretisere tiltakene i større grad slik at det er tydelig for alle hva de enkelte tiltak går ut på. Vi vil i den forbindelse minne om at tiltakene må gjennomføres i tråd med aktivitetsplanen.

Etter en helhetsvurdering finner Fylkesmannen det sannsynliggjort at rektor sikrer at det settes inn egnede tiltak.

Lovkravet vurderes som oppfylt.

2.2.2 Plikten til å varsle, undersøke og sette inn tiltak dersom en som jobber på skolen, krenker en eller flere elever jf. opplæringsloven §§ 9 A-4 og 9 A-5

2.2.2.1 Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen, varsler rektor dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen, har krenket en eller flere elever, eller at de varsler direkte til skoleeieren dersom mistanken gjelder en i skoleledelsen

Fylkesmannen undersøker om rektor har bestemt en fremgangsmåte som sikrer at de som jobber på skolen, varsler rektor eller eventuelt skoleeieren i slike saker.

I en presentasjon om elevenes skolemiljø som ble benyttet på en fagdag for de ansatte høsten 2020, framkommer det at det er en regel om skjerpet aktivitetsplikt i saker der det er ansatte som krenker elever. Det står videre at hvis man som ansatt mistenker eller ser at en ansatt utøver vold, mobber, diskriminerer eller trakasserer en elev, skal

man varsle rektor. Dersom det er en ansatt i skoleledelsen som krenker en elev, skal den ansatte varsle skoleeier direkte.

I skolens handlingsplan står det på side 26 og 34 at det er en skjerpet aktivitetsplikt i saker der det er ansatte som krenker elever. Videre står det at du i tilfelle skal varsle rektor, og hvis du mistenker eller ser at en ansatt i skoleledelsen krenker en elev, skal du varsle skoleeier direkte. Det står at dette skal gjøres skriftlig eller muntlig.

I egenvurderingen i RefLex svarer alle respondenter «ja» på spørsmålet om de er kjent med at rektor skal varsles ved mistanke om at en som jobber på skolen har krenket en elev. Alle respondenter unntatt en svarer «ja» på spørsmålet om rektor har bestemt hvordan de som jobber på skolen skal varsle. På spørsmål om rektor har gjort de som jobber på skolen, kjent med at de skal varsle direkte til skoleeieren hvis mistanken gjelder en i skoleledelsen, har alle unntatt en av respondentene svart «ja».

Skoleledelsen opplyste i intervju at alle ansatte er gjort kjent med plikten til å varsle til rektor hvis en ansatt krenker. Det ble vist til at «Meldeskjema for bekymring» også brukes i slike tilfeller. Dersom varslingen i første omgang gjøres muntlig, følger rektor opp at den ansatte nedfeller varslet skriftlig på skjemaet. Skoleledelsen opplyste også at de ansatte er gjort kjent med at de skal varsle skoleeier, som da blir seksjonsleder i kommunen, dersom det er en i skolens ledelse som krenker.

Under intervjuene svarte alle ansatte at de var gjort kjent med plikten til å varsle til rektor dersom en ansatt krenker elever. Når det gjelder fremgangsmåten, sa noen at de ville benyttet «meldeskjema for bekymring», mens andre var usikker på hvilket skjema de skulle bruke og ville derfor kontaktet rektor med spørsmål om dette. Ikke alle ansatte var informert om at det er skoleeier som skal varsles dersom mistanken gjelder en i skoleledelsen, og de visste heller ikke hvordan de skulle gå fram for å varsle i slike tilfeller.

Fylkesmannens vurdering

I saker som gjelder voksne som krenker, er det avgjørende med klare varslingsrutiner for å sikre at rektor og skoleeier får slike varsler. Skolen har en skjerpet aktivitetsplikt dersom en som arbeider på skolen, krenker en elev. Fylkesmannen finner det sannsynlig at de ansatte er kjent med at de skal varsle rektor hvis de får mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen, har krenket en eller flere elever. Det er imidlertid ikke alle ansatte som var informert om at de skal varsle direkte til skoleeieren dersom mistanken gjelder en i skoleledelsen.

Skolens handlingsplan beskriver hvem som skal varsles hvis en ansatt, herunder skoleledelsen, krenker. Det oppgis ikke en spesiell fremgangsmåte for hvordan det skal varsles utover at det skal gjøre «skriftlig eller muntlig». Fylkesmannen finner at dette bør komme tydeligere fram i skolens handlingsplan, eventuelt ved at det vises til skjemaet som skal benyttes. I intervjuene ga de ansatte uttrykk for at de vet hvordan de skal gå fram for å varsle til rektor når de har mistanke eller kjennskap til at en som jobber på skolen krenker elever, men flere var usikre på hvem de skulle varsle til og hvordan de skal varsle, dersom det er mistanke eller kjennskap til at en i skoleledelsen krenker en elev.

Etter en helhetsvurdering har vi kommet til at det ikke er sannsynliggjort at rektor sikrer at de som jobber på skolen varsler skoleeieren i saker hvor en ansatt i ledelsen på skolen

krenker en elev. Hovedbegrunnelsen for dette er usikkerhet og manglende kjennskap til fremgangsmåten for varsling i slike saker blant flere av de ansatte.

I vår foreløpige rapport vurderte vi lovkravet som ikke oppfylt.

I skolens uttalelse til foreløpig rapport står det at rutinene for fremgangsmåten for varsling, når en voksen på skolen krenker en eller flere elever, nå er spesifisert i skolens handlingsplan. På side 19 i handlingsplanen og i varslingsskjemaet (vedlegg 2), står det at rektor skal varsles direkte i slike tilfeller. Det er presisert at dersom det er en i skoleledelsen som krenker, så skal de ansatte kontakte skoleeier ved seksjonsleder direkte. Det er også informert om at dette er tatt opp med alle ansatte på møter 13.1.2021 og 14.1.2021 på skolen lokalisert i Ramfjord og på Sjursnes. Det er opplyst at skjemaet ligger på Sharepoint (mappen som heter kapittel 9A) og deles ut som papirutgave hos hver enkelt voksen på skolen.

Lovkravet vurderes nå som oppfylt.

2.2.2.2 Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen, varsler rektor eller skoleeier straks

Fylkesmannen undersøker om fremgangsmåten for varsling sikrer at alle som jobber på skolen, varsler rektor eller eventuelt skoleeier straks.

Som beskrevet i punkt 2.2.2.1 ovenfor, var ansatte kjent med plikten til å varsle til rektor, men det var usikkerhet og manglende kjennskap blant de ansatte om hvem de skulle varsle til og i tilfelle hvordan de skal varsle, dersom det er mistanke eller kjennskap til at en i skoleledelsen krenker en elev.

Fylkesmannens vurdering

En konsekvens av funnene og konklusjonen i forrige punkt gjør at vi ikke finner det sannsynliggjort at alle som jobber på skolen, varsler skoleeier straks i slike saker.

I vår foreløpige rapport vurderte vi lovkravet som ikke oppfylt.

Som det framgår under forrige punkt har skolen i uttalelse til foreløpig rapport opplyst at rutinene for varsling når en voksen på skolen krenker en eller flere elever, nå er endret. På side 19 i handlingsplanen og i varslingsskjemaet (vedlegg 2) framgår det videre at rektor eller skoleeier skal varsles straks.

Lovkravet vurderes nå som oppfylt.

2.2.2.3 Rektor skal varsle skoleeieren straks dersom det er mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen, har krenket en eller flere elever

Fylkesmannen undersøker om rektor varsler skoleeieren straks i tilfeller hvor det er mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen, har krenket en eller flere elever.

I skolens handlingsplan står det på side 34 at rektor melder til skoleeier i alvorlige saker, og at i alle saker der voksne krenker barn skal bringes videre til skoleeier.

I egenvurderingen i RefLex har rektor svart «ja» på spørsmålet om rektor varsler skoleeieren straks ved mistanke om at en som jobber på skolen, krenker en eller flere elever. I intervju er rektor tydelig på at han alltid varsler skoleeier straks, og at han i utfordrende saker har dialog med skoleeier.

Fylkesmannens vurdering

Egenvurderingen i RefLex og informasjon gitt av rektor i intervju viser at han alltid varsler skoleeier straks i slike tilfeller. Rektor opplyser at han ofte har dialog med skoleeier. Fylkesmannen finner ikke grunn til å trekke rektors utsagn i tvil.

Lovkravet vurderes som oppfylt.

2.2.2.4 Rektor skal sikre at skolen undersøker saken ved mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen, har krenket en eller flere elever

Fylkesmannen undersøker om rektor har bestemt en fremgangsmåte som sikrer at skolen undersøker alle saker, og at det blir gjort tilstrekkelig grundig. Videre undersøker vi om rektor følger opp at de som jobber på skolen, undersøker sakene i samsvar med den bestemte fremgangsmåten, med mindre rektor selv undersøker sakene.

I en presentasjon om elevenes skolemiljø som ble benyttet på en fagdag for de ansatte høsten 2020, framkommer det at når det gjelder plikten til å undersøke, kreves det mer av personer som har en omsorgsrolle overfor elevene, som for eksempel lærere, miljøarbeidere og rektor, enn av personer med andre typer arbeidsoppgaver på skolen som for eksempel vaktmestere eller renholdsarbeidere. Det framkommer derfor at det kreves mer, men ikke hva som kreves.

I skolens handlingsplan gis det ingen tilpasset informasjon om hvordan en sak skal undersøkes ved mistanke eller kjennskap til at en som jobber på skolen, har krenket en eller flere elever.

I egenvurderingen i RefLex har ingen svart «nei» på at sakene alltid undersøkes ved mistanke om at en som jobber på skolen, har krenket en elev. På spørsmål om undersøkelsen alltid får fram fakta om situasjonen og om elevene opplever at skolemiljøet er trygt og godt, er det to respondenter som har svart «nei».

I intervju opplyste rektor at disse sakene alltid undersøkes og at de følger samme prosedyrer som ved andre krenkelser. Rektor informerte også om at undersøkelsene dokumenteres på personalmappa.

Fylkesmannens vurdering

Skolens handlingsplan omtaler ikke undersøkelse av saker hvor det er mistanke eller kjennskap til at en som jobber på skolen, har krenket en eller flere elever. Særlige krav til varsling i disse sakene hvor det foreligger en skjerpet aktivitetsplikt er tatt inn i handlingsplanen, men undersøkelser er ikke nevnt.

I intervju er rektor tydelig på at sakene undersøkes, og Fylkesmannen finner ikke grunn til å trekke dette i tvil. På bakgrunn av at undersøkelser i disse sakene ikke er omtalt i skolens handlingsplan, samt at noen respondenter i egenvurderingen i RefLex har svart nei på at undersøkelsene får fram fakta om situasjonen, finner vi det imidlertid ikke sannsynliggjort at skolen har en fremgangsmåte som sikrer at undersøkelser blir gjort tilstrekkelig grundig.

I vår foreløpige rapport vurderte vi lovkravet som ikke oppfylt.

I skolens uttalelse til foreløpig rapport står det at undersøkelse i saker, ved mistanke eller kjennskap til at en som jobber på skolen krenker en eller flere elever, nå er tatt inn i rutinene. Det er vist til at dette er omtalt i skolens handlingsplan på side 19 og 26.

Lovkravet vurderes nå som oppfylt.

2.2.2.5 Rektor skal sikre at skolen undersøker saken straks

Fylkesmannen undersøker om fremgangsmåten sikrer at skolen undersøker slike saker straks. Vi undersøker også om rektor følger opp at de som jobber på skolen, bruker fremgangsmåten i praksis, med mindre rektor selv undersøker sakene.

I en presentasjon om elevenes skolemiljø som ble benyttet på en fagdag for de ansatte høsten 2020, framkommer det at hvis en ansatt er den som mobber, diskriminerer eller trakasserer en elev er det enda strengere krav til å undersøke saken umiddelbart.

I skolens handlingsplan gis det ikke informasjon om at slike saker skal undersøkes straks.

I egenvurderingen i RefLex og under intervju svarte rektor bekreftende på spørsmålet om at disse sakene alltid undersøkes straks.

Fylkesmannens vurdering

Et av elementene som skiller undersøkelsesplikten for den skjerpede aktivitetsplikten i opplæringsloven § 9 A-5 fra den alminnelige undersøkelsesplikten i opplæringsloven § 9 A-4, er at undersøkelsene skal iverksettes *straks*.

Skolens handlingsplan har ikke informasjon om at undersøkelsesplikten for den skjerpede aktivitetsplikten i disse sakene medfører at undersøkelsene skal iverksettes *straks*.

Selv om rektor var tydelig på at slike saker hittil har blitt undersøkt straks, legger Fylkesmannen til grunn at dette lovkravet må tas inn i skolens skriftlige rutiner, for at det kan anses å være tilstrekkelig sikret når slike saker oppstår.

I vår foreløpige rapport vurderte vi lovkravet som ikke oppfylt.

I skolens uttalelse til foreløpig rapport står det at skolen straks skal undersøke saken, ved mistanke eller kjennskap til at en som jobber på skolen krenker en eller flere elever. Det er opplyst at dette er tatt inn i skolens handlingsplan på side 19 og 26.

Lovkravet vurderes nå som oppfylt.

2.2.3 Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak jf. opplæringsloven § 9 A-4

2.2.3.1 Skolen skal lage en skriftlig plan i tråd med kravene i oppl. § 9 A-4 sjette ledd når skolen skal sette inn tiltak i en sak

Fylkesmannen undersøker om skolen lager en skriftlig plan i tråd med kravene i opplæringsloven § 9 A-4 sjette ledd når skolen skal sette inn tiltak i en sak.

I en presentasjon om elevenes skolemiljø som ble benyttet på en fagdag for de ansatte høsten 2020, framkommer det at skolen må lage en aktivitetsplan i det de får vite at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.

I skolens handlingsplan side 29 står det at nærværsteam sammen med kontaktlærer skal utarbeide forslag til aktivitetsplan, og at denne er en del av den digitale stafettloggen i SamPro⁴. Videre står det at aktivitetsplanen skal vise hvilke problemer som skal løses, hvilke tiltak skolen har planlagt, når tiltakene skal gjennomføres, hvem som er ansvarlig for tiltakene og når tiltakene skal evalueres, som er kravene til planen i oppl. § 9A-4 sjette ledd. Det framgår av dokumentasjonen at skolen benytter en mal som grunnlag til utforming av aktivitetsplaner. Denne malen er i tråd med § 9A-4 sjette ledd. På side 33 i skolens handlingsplan står det under «utforming av tiltak» og «iverksette tiltak» at det skal opprettes en aktivitetsplan.

Skolen har oversendt åtte aktivitetsplaner til oss i forbindelse med tilsynet. Her ser vi at skolen bruker malen som nevnt overfor.

I egenvurderingen i RefLex har alle respondenter svart «ja» på spørsmålet om skolen lager en skriftlig plan. Alle intervjuobjektene kjente til at skolen har en mal for aktivitetsplan, og at det er skoleledelsen som har ansvaret for at planen opprettes. Rektor opplyste i intervjuet at skolen starter utformingen av en skriftlig plan når sakens åpningsmøte gjennomføres.

Fylkesmannens vurdering

Fylkesmannen vil bemerke som vi også har gjort tidligere i denne rapporten at «nærværsteam» i skolens handlingsplan bør byttes ut med «R-team» (ressursteam), siden teamet omtales som dette på skolen. Ut ifra de samlede funnene i innsendt dokumentasjon og opplysninger vi mottok i intervju, finner vi det sannsynliggjort at skolen lager en skriftlig plan i tråd med kravene i opplæringsloven.

Skolens oversendte aktivitetsplaner i enkeltsaker viser at planen oppfylder minstekravene i loven hva gjelder innholdet. Den nevner hvilke problem som skal løses, hvilke tiltak skolen har planlagt, når tiltakene skal gjennomføres, hvem som er ansvarlig for gjennomføringen av tiltakene og når de skal evalueres.

⁴ Visma Flyt SamPro er et nettbaserte samarbeids- og koordineringsverktøy. SamPro er svært mye benyttet for å koordinere arbeidet rundt Individuell Plan.

Gjennom de aktivitetsplaner vi har gjennomgått, finner vi at skolen bruker malen i praksis.

Lovkravet vurderes som oppfylt.

2.2.3.2 Elevene og foreldrene saken gjelder, skal få aktivitetsplanen fra skolen hvis de ber om det

Fylkesmannen undersøker om elevene som saken gjelder, og eventuelt foresatte, får aktivitetsplanen fra skolen dersom de ber om det. Elev og foreldre som ber om det har rett til å se sin egen aktivitetsplan. Hvis planen inneholder opplysninger om andre elever må skolen vurdere om opplysningene er taushetsbelagte, og eventuelt unndra dem før de gir ut planen.

I egenvurderingen i RefLex har alle respondenter svart «ja» på spørsmålet om elever og foresatte som saken gjelder, mottar aktivitetsplanen fra skolen. Det kommenteres at aktivitetsplanen ligger i SamPro der foresatte har tilgang. Dette bekreftes av lærerne og skoleledelsen i intervjuene. Foreldre som har erfaring med aktivitetsplan bekrefter også at de får tilgang til planen gjennom SamPro. Både foreldre og flere av lærerne mente at SamPro var et vanskelig system å bruke og å navigere i. Noen av lærerne mente de hadde fått for lite opplæring i bruk av dette systemet og at de kviet seg for å bruke det.

Ingen av elevene som ble intervjuet hadde førstehånds kjennskap til om elevene og foreldrene saken gjelder, får aktivitetsplan fra skolen hvis de ber om det.

Fylkesmannens vurdering

Ut fra de samlede funnene i innsendt dokumentasjon og opplysninger vi mottok i intervju, finner vi det sannsynliggjort at elever og foreldre får tilgang til aktivitetsplanen.

Lovkravet vurderes som oppfylt.

2.2.3.3 Rektor skal følge opp at skolen gjennomfører tiltak i tråd med aktivitetsplanen

Fylkesmannen undersøker om rektor følger opp at skolen gjennomfører tiltak i tråd med aktivitetsplanen.

Malen for aktivitetsplan som skolen benytter har en egen kolonne for opplysning om hvem som har ansvar for gjennomføringen av tiltakene. I de aktivitetsplanene vi har gjennomgått, fremgår det hvem som er ansvarlige for å gjennomføre tiltakene.

I egenvurdering i RefLex har 11 respondenter svart «ja» og to «nei» på spørsmålet om skolen alltid gjennomfører tiltakene i aktivitetsplanene slik de er beskrevet. De som har svart «nei» har ikke kommentert svaret. Flere av de som har svart «ja» kommenterte at tiltakene gjennomføres så langt som det praktisk er mulig ut ifra at involverte er til stede på og at det er tid til møter. Det ble også vist til at tiltakene evalueres i samarbeidsmøter. Samtlige respondenter svarer at de dokumenterer at skolen gjennomfører tiltak i tråd med aktivitetsplanen.

I oversendte aktivitetsplaner ser vi at tiltak gjennomføres ved at det dokumenteres når skolen evaluerer tiltakene. Tilbakemeldingene i intervjuene var at det som oftest er kontaktlæreren som følger opp at tiltakene blir gjennomført i praksis, men at rektor er med på møter hvor dette diskuteres. I noen saker er rektor ansvarlig for

gjennomføringen av tiltakene. Dette framkommer av de aktuelle aktivitetsplanene. Rektor oppga i intervjuet at han er med på evalueringsmøter og slik kan følge opp at tiltak gjennomføres. Han opplyste også at han kan følge med i loggen på aktivitetsplanene om tiltakene gjennomføres.

Fylkesmannens vurdering

Det framgår av de oversendte aktivitetsplanene, at skolen har gjennomført evalueringsmøter. Ut fra dokumentasjonen ser vi at tiltak har vært vurdert og diskutert. Dette kan være en indikator på at skolen har gjennomført tiltakene i tråd med aktivitetsplanene.

Skolens ansatte har i intervju vært tydelige på at aktivitetsplaner og tiltak iverksettes for at eleven det gjelder skal få et trygt og godt skolemiljø igjen så raskt som mulig og at en forutsetning for å oppnå positive endringer, er å gjennomføre de tiltakene som er satt inn i aktivitetsplanen.

Informasjonen som er gitt gjennom egenvurderinger, dokumentasjon og intervjuer tilsier at tiltakene i aktivitetsplanene i all hovedsak gjennomføres. At det kan oppstå hendelser som medfører tilpasninger underveis, vil være en naturlig del av en skolehverdag der det er mange hensyn å ta. Fylkesmannen oppfordrer skolen til å sikre at kommunikasjonen mellom ansatte som skal gjennomføre tiltakene blir godt ivaretatt, slik at ikke kommunikasjonssvikt hindrer gjennomføring av tiltak for elever som ikke har et trygt og godt skolemiljø.

Etter en helhetsvurdering finner Fylkesmannen det sannsynliggjort at rektor følger opp at skolen gjennomfører tiltak i tråd med aktivitetsplanen.

Lovkravet vurderes som oppfylt.

2.2.3.4 Rektor skal sikre at skolen innhenter tilstrekkelig informasjon om hvordan tiltakene har virket, inkludert elevens syn på hvordan tiltakene har virket, og hvilke endringer eleven ønsker

Fylkesmannen undersøker om rektor har bestemt en fremgangsmåte som sikrer at skolen alltid innhenter tilstrekkelig informasjon om hvordan tiltakene har virket, inkludert elevens syn på hvordan tiltakene har virket, og hvilke endringer eleven ønsker. Vi undersøker også om rektor følger opp at de som jobber på skolen, bruker fremgangsmåten i praksis.

I en presentasjon om elevenes skolemiljø som ble benyttet på en fagdag for de ansatte høsten 2020, framkommer det at skolen skal følge opp saken og evaluere om tiltakene de har satt inn har ført til at eleven har fått det bedre på skolen. Det står videre, sitat: *«Det er lurt å involvere eleven og eventuelt foreldrene i evalueringen av tiltakene».*

I skolens handlingsplan side 33 står det under «evaluering av tiltak» at det skal være, sitat: *«Møte med foreldre og elev som blir mobbet. I møtet skal tiltakene evalueres og tiltaksplanen revideres. Avtal videre oppfølging. Møtene fortsetter helt til eleven opplever å ha et trygt og godt skolemiljø».*

I skolens mal for aktivitetsplan (som også inneholder del om evaluering) fremgår det ikke eksplisitt at eleven og foreldrene skal tas med i evalueringen av tiltakene.

I egenrevisningen i RefLex er det en av respondentene som har svart «nei» på spørsmålet om de alltid spør eleven om hvordan tiltakene har virket, og hvilke endringer eleven ønsker, men det er kommentert at dette er blitt gjort i de siste sakene. Av de som har svart «ja» kommenteres det at elevens stemme og ønsker tas opp i evalueringsmøter med elevene og at referat fra disse skrives i Sampro.

I oversendte aktivitetsplaner fremkommer det at det har vært gjennomført evalueringsmøter der foreldre og elever har deltatt. I noen tilfeller har kun foreldre deltatt og da har elevens syn kommet til uttrykk gjennom foreldrene.

I enkeltsaker Fylkesmannen har gjennomgått fremkommer det at skolen har gjennomført evalueringsmøter. Det tyder på at skolen har som formål å innhente elevenes syn på om tiltakene har virket. Vi ser videre i notater fra evalueringen at tiltak er justert, endret eller nye tiltak satt inn.

Fylkesmannens vurdering

I presentasjonen som ble benyttet på en fagdag, står det som nevnt at det kan være lurt å involvere eleven og foreldrene i evalueringen av tiltakene. Fylkesmannen vil presisere at det følger av regelverket at elever og foreldrene skal involveres i dette arbeidet.

I skolens handlingsplan er det bare mobbing som er nevnt i forbindelse med at det gjennomføres møter med elev og foreldre om evaluering av tiltak. Fylkesmannen minner om at sak om skolemiljø ikke nødvendigvis handler om mobbing.

Fylkesmannen har gått gjennom evalueringsdelen av de innsendte aktivitetsplanene. Vi har funnet at det er sannsynlig at elevene er med på møtet der tiltakene skal evalueres og at elevens stemme blir hørt. Likevel finner vi i dokumentasjonen at det er mangler når det gjelder å involvere elevene systematisk i evaluering av hvordan tiltakene har virket og hvilke eventuelle endringer elevene ser for seg. Vi kan finne at elevene er hørt i forbindelse med evaluering av enkelte tiltak, men det er ikke dokumentert en gjennomgående praksis for evaluering av alle tiltak i de aktivitetsplanene vi har gjennomgått. Det er svært viktig at elevene tas med i selve evalueringen av tiltakene («hvordan synes du tiltak x har fungert?»). Skolen må dokumentere at elevene er hørt og hvordan deres synspunkter er vektlagt i det videre arbeidet med saken (eventuell justering av tiltak). Når skolen skal vurdere barnets beste skal elevens synspunkter legges til grunn.

Vi legger til grunn opplysningene fra de ansatte og rektor om at de snakker med elevene og at de også snakker med elevene underveis i oppfølgingen av aktivitetsplanen og gjennomføringen av tiltakene. Vi kan imidlertid ikke finne at det er dokumentert at elevene er involvert i tilstrekkelig grad i selve evalueringen av tiltakenes effekt, og dermed heller ikke i å vurdere om tiltak skal fortsette, endres eller opphøre.

Videre ser vi at evalueringen gjerne skrives inn i kolonnen for evaluering i aktivitetsplanen. Det kommer ikke gjennomgående tydelig fram om tiltakene skal videreføres eller endres.

Evalueringfeltet i aktivitetsplanene benyttes også til å dokumentere andre forhold enn evaluering av tiltakene. Her noteres for eksempel beskrivelser av hva som er gjort eller skal gjøres, utdyping av selve tiltaket og små referat fra samtaler. Denne praksisen gjør dokumentasjonen av selve evalueringen av tiltakene noe uoversiktlig. Rektor har også kommentert i intervju at det er dårlig plass i evalueringfeltet.

Etter en helhetsvurdering har vi kommet til at skolen ikke tilstrekkelig dokumenterer at de innhenter elevenes syn på hvordan tiltak virker og hvilke endringer eleven ønsker. Vi kan ikke se at dette gjennomgående er dokumentert i de innsendte aktivitetsplanene.

I vår foreløpige rapport vurderte vi lovkravet som ikke oppfylt.

I skolens uttalelse til foreløpig rapport står det at det i vedlagte powerpoint som benyttes ved opplæring av de ansatte, er teksten på et av lysbildene endret fra «lurt å involvere eleven» til at «elevene skal involveres» i evalueringen. Det er opplyst at denne powerpoint er sendt ut til alle ansatte. Videre framgår det at teksten i skolens handlingsplan er endret fra at det ikke bare er «mobbing», men at også «krenking» omtales, når elever ikke opplever et godt og trygt skolemiljø. Redigert handlingsplan ble tatt opp på møte med de ansatte 13.1 og 14.12.2021.

Det er videre vist til at skolen skal være tydelig på og dokumentere at elevene er med på å evaluere alle tiltakene i planen. Elevens stemme skal høres angående effekten av tiltakene, om tiltakene skal endres eller videreføres. Det står også at eleven skal få være til stede på alle evalueringer. Videre er det vist til at evalueringen skal dokumenteres i aktivitetsplanen. Siden malen i Sampro er slik den er, skal evalueringen av dokumentet framgå i et eget referat (under meldinger i Sampro), som det kan henvises til i selve aktivitetsplanen. Referatet skal sendes digitalt i Sampro til alle deltakerne i planen. Evalueringkollonnen, som skolen bruker ved evalueringen i lag med foresatte og elever, er endret til at hvert punkt i aktivitetsplanen skal vise at eleven er med på å evaluere. Det er opplyst at dette ble tatt opp i møtet med de ansatte 13.1.2021, og skal jevnlig tas opp videre for å sikre at elevens stemme blir hørt i evalueringene av aktivitetsplanene.

Lovkravet vurderes nå som oppfylt.

2.2.3.5 Rektor skal sørge for at skolen tilpasser tiltakene basert på informasjonen om hvordan tiltakene har virket og elevens syn

Fylkesmannen undersøker om rektor sørger for at skolen tilpasser tiltakene basert på informasjonen om hvordan de har virket.

I egenvurderingen i RefLex har alle respondenter svart «ja» på spørsmålet om de alltid tilpasser tiltakene. Det kommenteres at de tilpasser så langt det lar seg gjøre.

I intervjuene svarte lærere at tiltak blir endret. Det fremkom også i intervjuene både med lærere og skoleledelsen at tiltak drøftes på evalueringsmøtene og at eleven kan være med og få uttale seg.

Vi viser også til dokumentasjonen i 2.2.3.4.

Fylkesmannens vurdering

Fylkesmannen finner av dokumentasjonen at skolen gjennomfører evalueringsmøter og at tiltak har blitt justert og endret. I de innsendte enkeltsaker framgår det at tiltak har vært evaluert underveis og at elevene har fått uttale seg.

Fylkesmannen viser til vår vurdering i 2.2.3.4 hvor vi konkluderte med at vi kan ikke finne dokumentasjon på at elevene er involvert i tilstrekkelig grad i selve evalueringen av tiltakenes effekt, og dermed heller ikke i å vurdere om tiltak skal fortsette, endres eller opphøre. Denne vurderingen vil også være gjeldende 2.2.3.5.

Som en naturlig følge av det som framkommer i avsnittet ovenfor finner Fylkesmannen det ikke sannsynliggjort at skolen tilpasser tiltakene basert på informasjonen om hvordan tiltakene har virket og elevens syn.

I vår foreløpige rapport vurderte vi lovkravet som ikke oppfylt.

I skolens uttalelse til foreløpig rapport opplyses det at malen for aktivitetsplan er endret, og at det i punkt 3 i denne nå er tatt inn at det skal framgå hvordan synspunktene til eleven er vektlagt i tråd med barnets «beste vurdering».

Lovkravet vurderes nå som oppfylt.

2.2.3.6 Skolen skal informere elever og foreldre om at de kan melde saken sin til Fylkesmannen dersom de mener at skolen ikke oppfyller aktivitetsplikten

Fylkesmannen undersøker om de som jobber på skolen, informerer elever og foreldre om at de kan melde saken sin til Fylkesmannen dersom de mener at skolen ikke oppfyller aktivitetsplikten.

I skolens handlingsplan og i malen for aktivitetsplan framgår det ikke at sak kan meldes til Fylkesmannen. Skoleledelsen informerte i intervju om at når aktivitetsplaner skal igangsettes, informeres foreldre og elever muntlig om dette.

I «Foreldreinformasjon» som er oversendt framgår det heller ikke at sak kan meldes til Fylkesmannen, men denne informasjonen er utdatert fordi den omtaler regelverket om skolemiljø før 1.8.2017. Det vil si før reglene om Fylkesmannens håndhevingsordning av aktivitetsplikten etter opplæringsloven i enkeltsaker (§ 9A-6) trådte i kraft.

På skolens hjemmeside finnes en lenke under fanen «informasjon» og «skolemiljø» som fører direkte til informasjon om at saken kan meldes til Fylkesmannen.

I egenvurderingen ReFlex svarer de fleste «ja» på spørsmålet om skolen informerer om at saken kan meldes til Fylkesmannen. To svarte «nei», der en av disse kommenterer at den er usikker på om praksisen er på plass. Den andre hadde ikke orientert om dette ved behandling av sak, men viste til at dette informeres om på foreldremøter.

I intervju opplyste rektor at det skal informeres om dette på første foreldremøte om høsten, noe som ble bekreftet av lærere i intervju. Videre opplyste rektor i intervju at foreldre får informasjon når de melder sak. Det kom også fram at det ikke er en rutine på hvordan elevene skal informeres. I intervju med elevene kom det fram at få visste om at en sak kunne meldes til Fylkesmannen, og de hadde ikke fått informasjon om det.

Fylkesmannens vurdering

Fylkesmannen mener det er positivt at det finnes en lenke under fanen «informasjon» og «skolemiljø» på skolens nettside. Lenken fører direkte til informasjon om at en sak kan meldes til Fylkesmannen. I tillegg informerer skolen foreldrene på foreldremøter ved oppstart av nytt skoleår. Fylkesmannen mener at i de tilfeller foreldrene ikke har anledning å møte på foreldremøte, kan denne arenaen for informasjon være skjør for å nå frem til alle foresatte. I intervju med lærerne fikk vi inntrykk av at de ikke informerer noe videre utover den informasjonen gitt på foreldremøtet.

Fylkesmannen vurderer at skolen har informert foreldre om at de kan melde saken sin til Fylkesmannen, men at den ikke har sikret at alle foreldre får informasjonen gjennom denne kanalen da vi ikke har fått opplyst at det sendes noe referat/notat hjem i etterkant av foreldremøtene. Fylkesmannen anser at hvis foresatte søker informasjon om elevenes skolemiljø på skolens nettside, vil de finne informasjon om at de kan melde en sak til Fylkesmannen.

Det kommer ikke tydelig fram hvordan elevene blir informert, og ingen av de elevene vi snakket med i tilsynet var kjent med at de har fått slik informasjon fra skolen. Rektor har opplyst at det informeres om klageadgangen på oppstartsmøte for aktivitetsplanen. Det anser Fylkesmannen som positivt. Vi vil også anmode skolen om å legge inn denne informasjonen i malen til aktivitetsplanen slik at foreldre og elever som har aktivitetsplan også kan forholde seg til informasjonen skriftlig.

Selv om rektor informerer om klageadgangen til Fylkesmannen på oppstartsmøte for aktivitetsplanen, er det allikevel ikke tilstrekkelig at kun elever med aktivitetsplan får informasjonen om Fylkesmannens rolle. Dette er en del av den informasjon alle elever skal ha.

Vi finner det sannsynliggjort at foreldre har fått informasjon på foreldremøter om at sak kan meldes til Fylkesmannens. Videre viser vi til at skolen har lagt ut informasjon om elevenes rettigheter og Fylkesmannens rolle på skolens nettsider, samt at skolen informerer om dette på oppstartsmøter om aktivitetsplaner.

Vi kan imidlertid ikke finne at skolen har oppfylt kravet om å informere elevene om at de kan melde saken sin til Fylkesmannen dersom de mener skolen ikke oppfylder aktivitetsplikten.

I vår foreløpige rapport vurderte vi lovkravet som ikke oppfylt.

I uttalelse til foreløpig rapport opplyses det at en direkte link til Statsforvalteren i Troms og Finnmark er lagt ut på startsidene på skolens hjemmeside. Videre opplyses det at foresatte skal informeres på foreldremøtene som gjennomføres i hver klasse på høsten. For å sikre samme informasjon til alle skal det sendes ut et referat fra foreldremøtene til alle foreldrene via «Transponder meldingsbok». Dette er tatt inn i vedlagte «kontaktlærers årsplan», som er vedlegg 1 til skolens handlingsplan.

Videre er det opplyst at det i skoleleders årsplan er tatt inn at elevene skal informeres trinnvis om dette på første skoledag i nytt skoleår, når resultater av elevundersøkelsen presenteres for elevene, samt jevnlig i elevsamtaler og utviklingssamtaler. Videre står det at rektor informerer i FAU og SMU, samt at elevenes skolemiljø er tema i elevrådet.

Det at elever og foresatte kan kontakte Statsforvalteren i Troms og Finnmark direkte, er også tatt inn i malen for aktivitetsplan.

Lovkravet vurderes nå som oppfylt.

2.3 Våre konklusjoner etter foreløpig rapport 18.12.2020

Plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø:

1. Alle som jobber på skolen, har kunnskap om at det er elevens subjektive opplevelse som avgjør om eleven har et trygt og godt skolemiljø.
2. Rektor sikrer ikke at alle som jobber på skolen, følger med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø, og at de følger spesielt godt med på elever som kan være særskilt sårbare.
3. Rektor sørger ikke for at alle som jobber på skolen, griper inn mot krenkelser som for eksempel utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering, dersom det er mulig.
4. Rektor sikrer ikke at alle som jobber på skolen, varsler rektor ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.
5. Rektor sikrer at alle som jobber på skolen, varsler rektor så raskt som saken tilsier.
6. Rektor varsler skoleeier i alvorlige tilfeller, inkludert tilfeller der skolen ikke har klart å løse en sak.
7. Rektor sikrer ikke at skolen undersøker saken når rektor mottar varsel fra en som jobber ved skolen, eller en elev sier fra om at skolemiljøet ikke er trygt og godt.
8. Rektor sikrer at saken undersøkes snarest.
9. Rektor sikrer at eleven får uttale seg om hva som skal være innholdet i aktivitetsplanen.
10. Rektor sikrer at skolen setter inn egnede tiltak dersom en elevs rett til et trygt og godt skolemiljø ikke er oppfylt.

Plikten til å straks varsle, undersøke og sette inn tiltak dersom en som jobber på skolen, krenker en eller flere elever:

11. Rektor sikrer ikke at alle som jobber på skolen, varsler rektor straks ved mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen, har krenket en eller flere elever, eller at de varsler direkte til skoleeier dersom mistanken gjelder en i skoleledelsen.
12. Rektor sikrer ikke at alle som jobber på skolen varsler rektor eller skoleeier straks.
13. Rektor varsler skoleeier straks dersom det er mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen, har krenket en eller flere elever.
14. Rektor sikrer ikke at skolen undersøker saken ved mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen, har krenket en eller flere elever.
15. Rektor sikrer ikke at skolen straks undersøker saken ved mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen, har krenket en eller flere elever.

Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak:

16. Skolen lager en skriftlig plan i tråd med kravene i § 9 A-4 sjettede ledd når skolen skal sette inn tiltak i en sak.
17. Elevene og foreldrene saken gjelder, får aktivitetsplanen fra skolen når de ber om det.
18. Rektor følger opp at skolen gjennomfører tiltak i tråd med aktivitetsplanen.

19. Rektor sikrer ikke at skolen innhenter tilstrekkelig informasjon om hvordan tiltakene har virket, inkludert elevens syn på hvordan tiltakene har virket, og hvilke endringer elevener ønsker.
20. Rektor sørger ikke for at skolen tilpasser tiltakene basert på informasjonen om hvordan tiltakene har virket og elevens syn.
21. Skolen informerer ikke elever og foreldre som mener at skolen ikke oppfyller aktivitetsplikten, om at de kan melde saken sin til Fylkesmannen.

3 Våre konklusjoner etter kommunens redegjørelse 22.1.2021

I tilsynet har vi nå funnet at dere oppfyller regelverket på de områdene vi har undersøkt, og vi fatter derfor ikke vedtak med pålegg om retting, slik det var forhåndsvarslet i den foreløpige rapporten. Vi avslutter derfor tilsynet.

Dere har rett til innsyn i sakens dokumenter, jf. forvaltningsloven § 18.

Sølvi Melum

tilsynsleder/seniorrådgiver

Grete Theodorsen

tilsynsmedarbeider/seniorrådgiver

Vedlegg: liste over dokumentasjon

VEDLEGG: Liste over dokumentasjon

- 17 egenvurderinger i Reflex gjennomført av skoleledelse, lærere og øvrige ansatte
- Skolens organisasjonskart
- Skolelederens årsplan for arbeidet med elevenes læringsmiljø
- Handlingsplan mot mobbing
- Sosial plan
- Kontaktlærers årsplan
- Meldeskjema for bekymring
- Uakseptabel adferd
- Vurderingsskjema for trygt og godt læringsmiljø
- Skolens lokale mål og prioriteringer
- Lokal IBS-plan
- Evaluering læringsmiljø i lag med elevene (få frem elevstemmen)
- Protokoll ved tvang og fastholding av elever
- Foreldreinformasjon
- Timeplaner Sjursnes
- Inspeksjonsplan Sjursnes
- Timeplaner Ramfjord
- Inspeksjonsplan Ramfjord
- Forberedelse elevsamtaler
- Rapport fra skolevurdering ved Ramfjord skole uke 44 2019 - vurderingstema: Et trygt og godt læringsmiljø med sosial og faglig mestring
- Skolens ordensreglement
- PowerPoint presentasjon – opplæring feb. 2020 ved Mobbeombudet i Troms og Finnmark
- PowerPoint presentasjon – opplæring høst 2019 ved KUTT
- PowerPoint presentasjon – internopplæring ved rektor høst 2020 – tema elevens læringsmiljø

VEDLEGG: Liste over dokumentasjon framlagt 22.1.2021

- Mal elevsamtale 1.-2. trinn
- Mal elevsamtale 3. – 4. trinn
- Mal elevsamtale 5. – 7. trinn
- Mal elevsamtale 8. – 10. trinn
- Powerpoint opplæring ansatte – aktivitetsplikten
- Agenda personalmøte 13.1.2021 og 14.1.2021
- Eksempel oppfølgingssamtale
- Skoleledelsens årsplan med elevenes skolemiljø
- Ny mal aktivitetsplan
- Revidert handlingsplan for et trygt og godt læringsmiljø